

Inspectieverslag over de schooldoorlichting van het
Koninklijk Atheneum 2 te Aalst

Inrichtende macht	Scholengroep 19 "Dender"
	Welvaarstraat 70/4 9300 Aalst
Instelling	Koninklijk Atheneum 2 Aalst
Adres	Pontstraat 51, 9300 Aalst
Telefoon	053 21 11 55
Fax	053 76 90 99
E-mail	inlichtingen@lyceum-aalst.be
Website	www.lyceum-aalst.be
Instellingsnummer	042952
Werkstation	20
Datum doorlichting	2 tot en met 6 juni 2008
Samenstelling inspectieteam	
Marc D'hoop	Jean-Louis Leroy
Diane Spilthoorn	Yolanda Warson
Coördinatie en verslaggeving	Marc D'hoop
Intern nummer van de school	G34/3
Datum van bespreking met de directie	10 juli 2008

VOORAF¹

- **Leeswijzer**

Voor u ligt een verslag van de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap over de doorlichting van een school voor secundair onderwijs. Deze doorlichting vindt haar rechtsgrond in het decreet van 1991 m.b.t. de onderwijsinspectie, de pedagogische begeleidingsdiensten en de dienst voor onderwijsontwikkeling. Daarin wordt de inspectie o.a. belast met de controle op

- de kwaliteit van het studiepeil en
- de naleving van de regelgeving.

De inspectie is niet bevoegd voor de evaluatie van individuele leraren, individuele directieleden en andere individuele personeelsleden. De lezer vindt dus ook geen lerarenbeoordelingen terug in dit verslag.

Voor de controle van de kwaliteit van het studiepeil dient de inspectie na te gaan of de school goedgekeurde leerplannen volgt en realiseert bij haar leerlingen. De inspectie doet een directe controle op de naleving van de onderwijsregelgeving. Wat de controle op de naleving van andere regelgeving betreft, i.c. de controle op de naleving van de wet op de veiligheid, het welzijn en de hygiëne, is de inspectie belast met een marginale toetsingscontrole.

Wanneer de school een goed studiepeil realiseert en ze in orde is met de naleving van de regelgeving krijgt ze een gunstig advies. Dergelijk advies is noodzakelijk wil de school verder wettige getuigschriften en diploma's kunnen uitreiken aan haar leerlingen en wil ze (indien gewenst) verder opgenomen worden in de financierings- en subsidiëringsregeling.

De wijze waarop een school haar wettelijke verplichtingen nakomt, is echter vrij en behoort tot de autonomie van de school. De pedagogische werking van een school kan echter in grote mate mede bepalend zijn voor de kwaliteit van het studiepeil. Ook de schoolpopulatie zelf, de infrastructuur en de wijze waarop de werkmiddelen worden besteed kunnen daarin een rol spelen.

Daarom wil de onderwijsinspectie bij de beoordeling van het schoolrendement rekening houden met deze pedagogische aspecten zonder er sanctionerend op in te grijpen.

Om haar dubbele opdracht op een transparante wijze uit te voeren, met name controleren van het studiepeil en naleving van de regelgeving enerzijds en anderzijds bij de beoordeling ervan rekening houden met de specificiteit van de school, beschikt de onderwijsinspectie over een doorlichtingsconcept met bijbehorend instrumentarium, aangepaste procedures en verslaggeving.

Voor meer informatie kan de lezer de website van de inspectie secundair onderwijs raadplegen: www.onderwijsinspectie.be

Een correcte lezing van het verslag vraagt echter een goed inzicht in het achterliggende concept en de structuur van het verslag. Daarom wordt dit hieronder kort toegelicht.

Wat de conceptueel-inhoudelijke benadering betreft, wordt uitgegaan van volgende drie principes:

- het verslag wil 'concluderend' zijn;
- het verslag wil 'confronterend' zijn;
- het verslag maakt gebruik van 2 verschillende schalen.

Er werd geopteerd voor een '*concluderend*' verslag en niet voor een 'beschrijvend' verslag. Dit impliceert dat de lezer geen volledige beschrijvingen zal vinden van alles wat onder een bepaalde rubriek over de betrokken school te vertellen valt. De inspectie zal na haar onderzoek tot een 'conclusie' komen. Deze conclusie is de (cursieve) openingszin onder de titel van een rubriek. In de tekst daaronder wordt de conclusie verder onderbouwd aan de hand van een aantal vaststellingen. Omwille van de ge-

---

¹ Ingevoegd vanaf september 2006.

lijke behandeling van scholen en van een transparante beoordeling werd ervoor geopteerd om de concluderende zinnen te standaardiseren.

In deze zinnen wordt steeds één van 2 *mogelijke schalen gebruikt*, afhankelijk van de rubriek.

- een 2-puntenschaal: voldoet / voldoet niet of in voldoende mate/ niet in voldoende mate, waarmee de inspectie haar controle-opdracht duidelijk stelt;
- een 4-puntenschaal waarmee de inspectie haar evaluatie uitdrukt.: goed /veeleer goed / veeleer zwak / zwak of veel /voldoende/ (erg) weinig/ onvoldoende of duidelijk/ overwegend duidelijk/ veeleer duidelijk/ onduidelijk

Indien de rubriek betrekking heeft op aspecten die onder de controlebevoegdheid van de inspectie vallen (i.c. studiepeil en regelgeving), kan de inspectie sanctionerend optreden. Uit de onderbouwing zal dan verder blijken welke schakeringen de inspectie binnen deze schalen heeft aangetroffen (bijvoorbeeld tussen nipt voldoende en excellent).

Indien de rubriek betrekking heeft op aspecten die tot de pedagogische vrijheid van de school behoren, onthoudt de inspectie zich van een uitspraak m.b.t. het al dan niet voldoende zijn van bijvoorbeeld 'het algemeen beleid' van de school, maar wenst zij wel uit te drukken in welke mate 'het algemeen beleid', zoals het in de school wordt gevoerd, een bijdrage levert of ondersteunend werkt m.b.t. het realiseren van een voldoende studiepeil en / of de zorg voor de naleving van de regelgeving.

De rode draad doorheen het verslag is de onderlinge *confrontatie* van de verschillende rubrieken. Deze confronterende benadering krijgt expliciet vorm in de rubriek 'kernproces'. Hier wil de inspectie duidelijk weergeven of en in welke mate het algemeen beleid effectief wordt gerealiseerd in de dagdagelijkse schoolpraktijk (m.a.w. doet de school wat ze zegt dat ze doet?). In deze rubriek wil zij tevens aangeven waar de sterktes en de zwaktes van de school liggen.

In het verslag worden een aantal rubrieken afgesloten met 'voorbeelden van goede praktijk' en met 'werkpunten'. Met de voorbeelden van goede praktijk wil de inspectie de scholen wijzen op de knowhow en de expertise die ze reeds in huis hebben. De werkpunten, voor zover ze niet zijn opgenomen in de rubriek 'dringende actiepunten' zijn bedoeld als vrijblijvende aanbevelingen voor de school.

De 'dringende actiepunten' betreffen enkel tekorten die onder de controle vallen van de inspectie en die een impact hebben op de erkenning en / of de financiering en / of subsidiëring van de school. Zij worden geconcretiseerd in het advies.

In de formulering van het advies kan de inspectie gebruik maken van drie mogelijkheden of combinaties ervan:

- *Gunstig*: de school voldoet aan de minimaal opgelegde voorwaarden.
- *Gunstig, beperkt in de tijd*: de school of één of meer onderdelen van de school voldoet/voldoen niet aan een aantal wettelijk opgelegde voorwaarden. De tekorten zijn echter van die aard dat de inspectie van mening is dat de school deze binnen een redelijke termijn kan wegwerken. In dat geval wordt in het advies duidelijk geformuleerd welke tekorten moeten worden weggewerkt in welk structuuronderdeel. De termijn wordt tevens aangegeven.
- *Ongunstig*: de school of één of meer onderdelen voldoet/voldoen niet aan de wettelijk opgelegde voorwaarden. De tekorten zijn zo ernstig dat de inspectie van mening is dat geen bijsturing meer mogelijk is. In dat geval treedt automatisch art. 13² van het Besluit van de Vlaamse regering³ i.v.m. de uitvoering van sommige bevoegdheden van de onderwijsinspectie in werking.

---

² Een negatief advies zal voor wat de scholen en onderwijsinstellingen betreft aanleiding geven tot uitvoering van het [besluit van de Vlaamse regering van 2 februari 1999](#) betreffende de werking en de organisatie van het paritair college van onderwijsinspecteurs.

Ten slotte willen wij de lezer attent maken op de tijdgebondenheid van de vaststellingen in dit verslag. Immers, n.a.v. een schooldoorlichting kan/moet een school effectief bepaalde werkpunten opnemen zodat deze na enige jaren tot het verleden kunnen behoren.

De directeur van de school is verplicht dit verslag binnen een termijn van 30 kalenderdagen na ontvangst op de agenda te plaatsen van een personeelsvergadering. Zij/hij is verplicht dit verslag integraal met het personeel te bespreken. Het personeel heeft inzagerecht en kan desgewenst van de school een kopie van het verslag krijgen.

Tenzij de termijnen anders gesteld werden vindt in principe in het derde jaar na de schooldoorlichting de opvolging plaats. Het advies over de school wordt dan bijgesteld en toegevoegd aan het schooldoorlichtingsverslag.

- **Openbaarheid**

Het verslag is openbaar en kan, ongeveer drie maanden na de doorlichting, geraadpleegd worden op de website van het departement onderwijs op het adres:
www.ond.vlaanderen.be/doorlichtingsverslagen of op www.schooldoorlichting.be.

- **Opmerking**

Het verslag mag niet gebruikt worden voor commerciële doeleinden (bijv. met het oog op leerlingwerving). Het is niet toegelaten een vergelijking van scholen uit te werken op basis van een vergelijking van gegevens uit doorlichtingsverslagen. Dit zou een negatie betekenen van de schooldoorlichting waarin de inspectie de eigenheid van de school maximaal wil respecteren.

Dit verslag werd door de inspecteur-generaal voor het Secundair Onderwijs naar de inrichtende macht en naar de directie van de school verzonden op **22 september 2008**.

---

³ [Besluit van de Vlaamse regering betreffende de wijze waarop sommige bevoegdheden](#) van de onderwijsinspectie van de Vlaamse Gemeenschap worden uitgevoerd van 2 februari 1999.

INHOUDSOPGAVE

1	<i>Over welke school gaat het?</i>	6
1.1	Identificatie	6
1.2	Leerlingenaantallen en onderwijsaanbod.....	6
1.3	Vorige doorlichting	7
1.4	Huidige doorlichting	7
2	<i>Hoe goed is het beleid van de school?</i>	8
2.1	Algemeen beleid	8
2.2	Onderwijskundig beleid	9
2.3	Personeelsbeleid.....	14
2.4	Logistiek beleid.....	16
3	<i>Hoe goed werkt de school?</i>	20
3.1	Vakverslagen.....	20
3.1.1	Economie	20
3.1.2	Frans.....	23
3.1.1	Geschiedenis	25
3.1.2	Lichamelijke opvoeding.....	28
3.2	Vakoverschrijdende eindtermen.....	31
3.3	Kernproces in relatie tot het schoolbeleid	32
4	<i>Welke resultaten boekt de school?</i>	35
4.1	Schoolrendement.....	35
4.2	Welbevinden	37
5	<i>Conclusies</i>	40
5.1	Wat zijn de sterke punten van de school?	40
5.2	Wat zijn de zwakke punten van de school?	40
5.2.1	Punten voor verbetering vatbaar	40
6	<i>Advies</i>	41

1 OVER WELKE SCHOOL GAAT HET?

1.1 Identificatie

Het Koninklijk Atheneum 2 te Aalst is ontstaan als openbare (stedelijke) middelbare meisjesschool in 1864. In 1884 werd het een staatsschool en in 1959 een Koninklijk Lyceum met een studietoelgang van zes jaar 'algemeen vormend secundair onderwijs'. Het Koninklijk Atheneum 2 is vandaag in de regio nog altijd gekend onder de naam 'Lyceum Aalst'. Met de invoering van het VSO⁴ werd de ingebouwde middenschool een aparte administratieve eenheid. De middenschool had tot 2003 een tweede vestiging met A- en B-stroom in Lede. Momenteel is het Koninklijk Atheneum 2 één administratief en pedagogisch geheel met het profiel van een zesjarige ASO-school. Vanaf september 2002 organiseert de school methodeonderwijs voor telkens één klasgroep in de leerjaren 1A en 2A.

Het Koninklijk Atheneum 2 behoort tot de scholengemeenschap Secundair Onderwijs van het GO!⁵ Aalst. Deze scholengemeenschap maakt deel uit van de scholengroep 19 Dender.

De school bevindt zich in de oude stadskern van Aalst op tien minuten stappen van het trein- en busstation. De onmiddellijke omgeving is voetgangers- en fietsvriendelijk, maar met heel wat verkeersdruk in de spitsuren. De school is gehuisvest op een campus, bestaande uit een gewezen 17de-eeuws kloosterpand, vijf vroeg 19de-eeuwse herenhuizen, twee interbellumdanszalen en een schoolgebouw van 1984. Het gebouwencomplex is niet optimaal geschikt voor onderwijsdoeleinden. Wegens het beschermd statuut van de historische gebouwen kunnen aanpassings- en renovatiewerken, die nochtans noodzakelijk zijn, enkel onder strikte voorwaarden uitgevoerd worden.

1.2 Leerlingenaantallen en onderwijsaanbod

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leerlingenaantallen per graad en leerjaar voor de schooljaren 2002-2003 tot heden.

			februari-03	februari-04	februari-05	februari-06	februari-07	februari-08
1°gr-A	I	1	108	90	107	97	76	98
1°gr-A	I	2	86	98	85	96	84	72
1°gr-B	I	1	8					
1°gr-B	I	2	5	7				
<i>Subtotaal</i>			207	195	192	193	160	170
ASO	II	1	81	76	94	75	87	78
ASO	II	2	67	84	70	81	63	63
ASO	III	1	83	70	73	60	63	52
ASO	III	2	64	69	66	68	59	61
<i>Subtotaal</i>			295	299	303	284	272	254
Alg. totaal			502	494	495	477	432	424

De school telt 424 leerlingen; iets meer dan de helft zijn meisjes. Het leerlingenaantal vertoont de laatste zes schooljaren een dalende trend, die vooral merkbaar is vanaf het schooljaar 2005-2006. De sluiting van de vestiging in Lede, de terugvallende rekrutering uit basisscholen van het eigen net en de concurrentie van het vrije net in de regio zijn mogelijke verklaringen. Dit schooljaar is het aantal inschrijvingen in leerjaar 1A opnieuw gestegen. Volgens de school is dit mede dank zij de aantrekkingskracht van de methodeklassen en het opzetten van nauwere samenwerking met de basisscholen van het officieel onderwijs in de regio.

De (neven)instroom van leerlingen uit andere scholen bedraagt in de laatste vijf schooljaren gemiddeld 10,2 % van de schoolbevolking, maar wordt steeds kleiner (nog 6,2 % in het schooljaar 2006-2007).

⁴ VSO: vernieuwd secundair onderwijs

⁵ GO! Onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap

De (neven)instroom van leerlingen blijft wel opvallend in leerjaar II,1: 12,6 % van het leerlingenaantal). De school telt weinig leerlingen uit bijzondere doelgroepen. Er zijn 31 leerlingen met thuistaal anders dan Nederlands.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de leerlingenaantallen en het onderwijsaanbod in relatie tot het aanbod in de scholengemeenschap.

K.A. II						scholengemeenschap		
STUDIEGEBIED/ STRUCTUURONDERDEEL	Basisoptie / studierichting	Graad	Ij	IIn	totaal SGB	aantal	IIn	totaal SGB
1ste graad	1e Ij A	1	1	100		4	214	
	2e Ij 1e gr Grieks-Latijn	1	2	13		1	13	
	2e Ij 1e gr Handel	1	2	8		2	12	
	2e Ij 1e gr Latijn	1	2	12		2	37	
	2e Ij 1e gr Moderne wetenschappen	1	2	39	172	2	103	379
Studiegebied ASO	Economie	2	1 2	44		2	80	
	Economie-moderne talen	3	1 2	32		2	71	
	Economie-wiskunde	3	1 2	5		2	8	
	Grieks-Latijn	2	1 2	6		1	6	
	Grieks-Latijn	3	1 2	5		1	5	
	Humane wetenschappen	2	1 2	49		2	103	
	Humane wetenschappen	3	1 2	28		2	82	
	Latijn	2	1 2	26		2	66	
	Latijn-moderne talen	3	1 2	8		2	24	
	Latijn-wetenschappen	3	1 2	7		2	10	
	Latijn-wiskunde	3	1 2	7		2	14	
	Moderne talen-wetenschappen	3	1 2	5		2	13	
	Moderne talen-wiskunde	3	1	2		2	9	
	Wetenschappen	2	1 2	23		2	46	
	Wetenschappen-wiskunde	3	1 2	12	258	2	27	564

Als gevolg van de rationalisering van het studieaanbod in de scholengemeenschap wordt de basisoptie Handel vanaf volgend schooljaar niet meer aangeboden. Deze verhuist naar het KTA Handelsschool.

In de tweede en derde graad biedt de school een brede waaier van studierichtingen ASO aan met uitzondering van Sport. Het Koninklijk Atheneum 2 is de enige school in de scholengemeenschap die de studierichting Grieks-Latijn aanbiedt. Het beperkte leerlingenaantal geeft aanleiding tot heel wat dun bevolkte studierichtingen in de derde graad: zoals Economie-wiskunde, Grieks-Latijn en de andere studierichtingen met Latijn, Moderne talen-wetenschappen, Moderne talen-wiskunde.

1.3 Vorige doorlichting

De vorige doorlichting vond plaats van 27 september tot en met 1 oktober 1999. Volgende vakken/studierichtingen waren toen het uitgangspunt: beroepenvelden Hout, Metaal, Kantoor-verkoop en Decoratie, Engels, geschiedenis, Grieks, Latijn, media, Nederlands, psychologie, sociologie, technologische opvoeding, wijsgerige stromingen en wiskunde.

Het advies was gunstig beperkt in de tijd en werd na opvolging (23 september 2004) definitief gunstig.

1.4 Huidige doorlichting

Bij de huidige doorlichting werd uitgegaan van volgende vakken van de decretale basisvorming en van het specifiek gedeelte:

- economie;
- Frans;
- geschiedenis;
- lichamelijke opvoeding.

2 HOE GOED IS HET BELEID VAN DE SCHOOL?

2.1 Algemeen beleid

Als gevolg van de directiewissel in september 2007 bevindt het algemeen beleid zich in een overgangsfase. Het strategische visieplan en het schoolwerkplan worden momenteel geactualiseerd. Verschillende verantwoordelijken werken daaraan mee. Het huidige visieplan vertrekt, net als het vorige, vanuit het pedagogisch project van het gemeenschapsonderwijs en vertaalt dit naar doelstellingen en beleidslijnen voor de school. Hoewel veel nog in ontwikkeling is, zijn er toch reeds enkele positieve aanzetten naar een dynamisch schoolbeleid. Enkele belangrijke krachtlijnen daarin zijn: overleg en participatie, aandacht voor onderwijskundige kwaliteit en zorgbreedte, een goed gecoördineerde schoolorganisatie, open en gerichte communicatie en aandacht voor zelfevaluatie.

Het algemeen beleid houdt rekening met de schoolcultuur, waarvan de identificatie van de personeelsleden met de school een opvallend kenmerk is. Dit kenmerk bevordert de betrokkenheid en het draagvlak van de op gang gezette ontwikkelingsdynamiek. De voorbereiding op de schooldoorlichting was eveneens een katalysator voor een snellere invoering van een aantal beleidslijnen. De vertaling van de beleidslijnen in de planningsdocumenten en in de concrete aanpak op vak- en klasniveau gebeurt evenwel nog niet overal met de nodige diepgang en samenhang. Het beleid probeert die aan te sturen via onder meer stappenplannen in het strategische visieplan, het schoolwerkplan, dienstmededelingen en personeelsvergaderingen.

In de school zijn er voldoende overlegstructuren en werkgroepen die bijdragen tot een participatieve beleids- en besluitvorming. De pedagogische raad werd opnieuw in het leven geroepen als brug tussen de directie, de schoolraad en het personeel. De raad is samengesteld uit vrijwilligers en is representatief voor de verschillende graden en studierichtingen. Hij is een klankbord en adviesorgaan voor de bepaling en uitwerking van onderdelen van het onderwijskundig beleid en stelt mee de planning van de schoolwerking op. Er is een complementaire samenwerking met de schoolraad. Deze functioneert volledig volgens de regelgeving en vervult een belangrijke adviserende en participatieve rol.

Het oudercomité en de leerlingenraden (één per graad) worden als klankbord of actieve participanten eveneens betrokken bij elementen van het schoolbeleid. Het oudercomité geeft signalen en impulsen voor beleidsbijsturingen vanuit ervaringen met de schoolwerking en het schoolleven. De leden werken actief mee aan enkele projecten rond veiligheid en welzijn (bijv. verkeersveiligheid) en leerlingenbegeleiding (bijv. leren leren, infoavonden). Er is communicatie met de afgevaardigden van de ouders in de schoolraad. De leerlingenraden focussen zich vooral op voorstellen en activiteiten die het schoolleven aangenamer moeten maken en organiseren enkele algemeen vormende activiteiten. De tevredenheid over de werking van de leerlingenraden is verdeeld (zie welbevinden leerlingen, rubriek 4.2). Bepaalde voorstellen worden wel aangenomen, maar stuiten voor de realisatie op organisatorische of technische problemen. De leerlingenraden hebben weinig inspraak in de pedagogische organisatie van de school.

Het schoolbeleid wil prioritair werk maken van de coördinatie van de schoolwerking. Spilfiguren daarin zijn de directeur en de adjunct-directeur, die via BPT-uren en uren ict-coördinatie volledig vrijgesteld is van lesgeven. De taakin-vulling is nog niet optimaal op de reële onderwijskundige en logistieke coördinatie-noden afgestemd. De schoolleiding is wel reeds begonnen met de vele initiatieven op school- en op vakniveau efficiënter te plannen en beter op elkaar af te stemmen.

Verbonden aan participatie en coördinatie krijgt communicatie eveneens aandacht vanuit het schoolbeleid. In het strategische visieplan wordt vanuit de huidige situatie het belang van een doelmatig gebruik van de beschikbare communicatiekanalen voor de verschillende partners (intern en extern) ge-duid. Het communicatiebeleid wordt er in een stappenplan uitgewerkt. De krachtlijnen zijn: werk maken van een open en gerichte communicatie, het gebruik van het elektronische communicatie- en leerplatform optimaliseren, een nieuwe huisstijl realiseren en werken aan imago en public relations.

De school staat open voor zelfevaluatie en heeft op dit vlak reeds enkele initiatieven genomen: enquête zelfevaluatie, sterkte-zwakke analyse, allerlei enquêtes en verzameling van gegevens (bijv. resultaten doorstroming hoger onderwijs, gebruik ict). Bepaalde initiatieven worden door de scholengemeenschap of scholengroep aangestuurd. Verschillende enquêtes zijn pas recentelijk afgenomen. De school heeft uit de resultaten nog maar weinig actiepunten of bijsturing vastgelegd. Ze is wel van plan volgend schooljaar de draad verder op te nemen. Er komt een jaarlijkse evaluatie van het gevoerde beleid. In het strategisch visieplan worden voor verschillende onderdelen stappenplannen uitgeschreven die het mogelijk moeten maken geregeld te reflecteren en te evalueren.

De school maakt bij haar zelfevaluatie nog maar weinig gebruik van externe referentiegegevens. Analyse en reflectie gebeuren nog te vaak vanuit een zelfbeeld en de eigen perceptie van de kwaliteit van de pedagogische en logistieke organisatie.

2.2 Onderwijskundig beleid

Schoolcurriculum

✓ *In haar onderwijskundig beleid besteedt de school voldoende aandacht aan de realisatie van de basisvorming, de specifieke vorming en de vakoverschrijdende vorming. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor enkele initiatieven genomen.*

De school besteedt 98 % van haar lesurenpakket aan effectieve lesuren. In de lessentabellen voorziet zij in voldoende uren voor de leerplanrealisatie in de basisvorming en de specifieke vorming. Het keuzegedeelte vult de school heel gedifferentieerd in. Daarmee wil ze de vorming van de leerlingen toegepast en/of expressief verbreden (eerste graad) of in functie van de leerlingenoriëntering het studieaanbod differentiëren (tweede graad) of in voorbereiding op het hoger onderwijs de studierichtingen voor bepaalde vakken versterken of met andere vakken uitbreiden (derde graad).

In de tweede graad leidt de invulling van het keuzegedeelte tot een 'tweepoligheid' van de studierichtingen Economie, Latijn en Humane wetenschappen, waardoor de transparantie van het onderwijsaanbod niet wordt gevrijwaard. De gelijkwaardigheid op het vlak van studiesanctionering kan daarmee doorkruist worden, evenals de zogenaamde brede leerweg voor iedere leerling.⁶ De studierichtingen worden intern en extern (brochures, website) niet volgens de officiële benamingen in het studiegebied algemeen secundair onderwijs benoemd⁷. In het algemeen (tweede en derde graad) leidt de gedifferentieerde invulling van het keuzegedeelte tot vervaging van de specificiteit van de studierichtingen. Mede daardoor worden in het teken van de sanctionering (deliberatiecriteria) het gewicht van de verschillende vormingscomponenten of vakken niet altijd voldoende vanuit die specificiteit geprofileerd. In deze context is het niet onterecht dat de directie pleit voor het optimaliseren van de specificiteit van de studierichtingen.

De school ondersteunt in haar planningsdocumenten de leerplanrealisatie via:

- het stimuleren van de vakgroepwerking en van horizontale en verticale samenhang via leerlijnen;
- het stimuleren van actieve en gedifferentieerde werkvormen, die in de eerste graad structureel in de methodeklassen ingebed zijn en in het taalbeleid mee opgenomen worden;
- het voorzien in voldoende infrastructuur en leermiddelen, waaronder vooral de permanente uitbreiding van multimedia en ict en de organisatie van nascholing ter bevordering van het gebruik;
- het aansturen van gelijkgerichtheid en professionaliteit in de realisatie van de onderzoekscompetentie in de verschillende studierichtingen;

⁶ SO 64, punt 3.5 (Organisatie en structuur van het voltijds secundair onderwijs): per school en per structuuronderdeel worden voor alle leerlingen dezelfde leerplannen (of leerplan) gehanteerd. In concreto gaat het vooral om de polen Economie en Latijn, die versterkt worden met de vakken chemie, fysica en wiskunde. In de pool Humane wetenschappen maakt men een onderscheid tussen de a en b klas via de vakken cultuurwetenschappen, Engels en Frans (II); en via de vakken Engels, Frans en muzikale en plastische opvoeding (III). Een betere voorbereiding op de lerarenopleiding is hier de reden.

⁷ Het Besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 betreffende de studiegebieden en structuuronderdelen in het voltijds secundair onderwijs.

- de ontwikkeling van een taalbeleid.

De schoolleiding heeft voor deze verschillende beleidsdomeinen reeds enkele belangrijke impulsen en ondersteuning gegeven. Die leiden hier en daar reeds tot positieve resultaten of ontwikkelingen (zie vakverslagen en kernproces, rubrieken 3.1 en 3.3). Toch ontbreekt het nog aan de nodige overkoepelende coördinatie, implementatiestrategie en opvolging. De verschillende snelheden waarmee beleidsimpulsen of -ondersteuning op vakniveau ingepast worden, worden niet altijd voldoende bijgestuurd. De voorbeelden van goede praktijk die hier en daar reeds gerealiseerd of in ontwikkeling zijn, blijven soms te geïsoleerd. Het beleid heeft zicht op het gebruik van de ict-infrastructuur en -leermiddelen, maar volgt niet expliciet op of daarmee de vakoverschrijdende eindtermen ict in de eerste graad bereikt worden en of van daaruit een leerlijn tot en met de derde graad ontwikkeld wordt.

Positief in de schoolorganisatie is de toegenomen aandacht voor het optimaal gebruik van de schooltijd. In overleg met de pedagogische raad worden de extramuros activiteiten en de geïntegreerde werkperiodes planmatiger en tijdig in de schoolkalender vastgelegd. Er is een databank met taken in geval van afwezigheid van leraren (die weliswaar niet altijd optimaal functioneert). Toch blijven er sporen van minder optimaal gebruik van de schooltijd: het wegvallen van lessen voor klassenraden, de organisatie van het eetfestijn en de opendeurdagen en verlies van lestijd door de verplaatsingen voor lichamelijke opvoeding.

Verbonden aan het pedagogisch project en aan de schoolcultuur is brede en harmonische vorming een belangrijke pijler in het curriculum van de school. In elk leerjaar is er een geïntegreerde werkperiode. Daarnaast wordt, evenwichtig gespreid over alle leerjaren en klasgroepen, een brede waaier van activiteiten door verschillende vak- of werkgroepen georganiseerd. De schoolleiding stimuleert en ondersteunt deze initiatieven. De inhoud van de activiteiten dragen daadwerkelijk bij tot de totale persoonlijkheidsvorming van de leerlingen. Ze sluiten bij de thema's van de vakoverschrijdende eindtermen aan: bijv. 'groene school' (milieueducatie), monumentenzorg (erfgoededucatie), gezondheidsbeleid, sociaal-maatschappelijke activiteiten (sociale vaardigheden en burgerzin), culturele activiteiten georganiseerd door de cultuurcel en andere (muzisch-creatieve vorming). Tot voor kort was er voor de organisatie van deze (extramuros) activiteiten weinig of geen overkoepelende coördinatie. De relatie met vakgebonden of vakoverschrijdende eindtermen werd evenmin expliciet aangegeven. De school is pas sinds kort overgestapt naar een planmatiger aanpak en in het verlengde daarvan naar een meer coherent 'VOET-beleid'. De aansturing tot het explicieter nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen op vakniveau is eveneens van recente datum (zie vakoverschrijdende eindtermen, rubriek 3.2).

De aandacht voor een gecoördineerd taalbeleid kreeg pas dit schooljaar concrete gestalte. Een kerngroep greep de kans om in te stappen in dit prioritair nascholings-thema en kreeg de opdracht het volledige team 'warm te maken' voor het project. Begin volgend schooljaar mondt dit uit in een pedagogische studiedag voor het gehele korps. Prioriteiten zijn het uitbreiden van de stuurgroep met bij voorkeur collega's van de zaakvakken, het verzamelen van gegevens over de situatie van de leerlingen (bijv. instaptoetsen voor de leerlingen van 1A om de beginsituatie van taalbeheersing in kaart te brengen) en het toepassen van (meer) interactieve werkvormen. Dit alles neemt niet weg dat er al aandacht is voor een aantal aspecten van taalbeleid. Voor de anderstaligen organiseert de school een alfaklas, waarin de leerlingen een taalbad krijgen. Door haar participatief klimaat stimuleert de school de leerlingen tot spontaan taalgebruik. Uit contacten tijdens de doorlichting blijkt dat de leerlingen oog hebben voor het gepaste taalregister en zich met de nodige spreekdurf uitdrukken. De school besteedt ook veel zorg aan haar communicatie (zie algemeen beleid, rubriek 2.1).

Op het vlak van kwaliteitszorg heeft de school aandacht voor de evaluatie van georganiseerde activiteiten. Voor wat de leerplanrealisatie betreft zijn er reflecties vanuit de opvolging van de doorstroming naar hoger onderwijs. Interpretaties en eventuele bijstellingen zijn heel vaak gericht op de studiehouding van de leerlingen en op leerinhouden en in veel mindere mate op leerdoelen en leerstrategieën.

Voorbeelden van goede praktijk

- De recente organisatorische en materiële impulsen ter bevordering van de leerplanrealisatie en de vakoverschrijdende vorming.

- De goede organisatie en de pedagogische meerwaarde van de geïntegreerde werkperiodes en de extramuros activiteiten.
- De aandacht voor gelijkgerichte en professionele realisatie van de onderzoekscompetentie.

Werkpunten

- In de tweede graad de regelgeving respecteren voor de benaming en de profilering van de studierichtingen in het teken van een objectieve leerlingenoriëntering naar de derde graad.
- De specificiteit van de studierichtingen bewaken.
- De leerplanrealisatie en de vakoverschrijdende vorming overkoepelend coördineren en opvolgen.
- De didactische integratie van multimedia, ict en het elektronisch leerplatform explicieter aansturen en opvolgen vanuit de vakoverschrijdende eindtermen ict en de leerplandoelstellingen.

Leerlingenbegeleiding

- ✓ *Het beleid met betrekking tot leerlingenbegeleiding functioneert voldoende. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor enkele initiatieven genomen.*

De school stelt zich open voor alle leerlingen en houdt rekening met de diversiteit van hun sociale, economische en demografische achtergrond. Er zijn onthaalactiviteiten voor de leerlingen van 1A, waarbij ook de leerlingen van de derde graad als peter of meter betrokken zijn. In het begin van het schooljaar zijn er klassenraden met focus op de nieuwe leerlingen.

In het strategische visieplan heeft de schoolleiding een zorgcontinuum uitgeschreven met afbakening van de verantwoordelijkheden voor algemene zorg, extra zorg en specifieke zorg. De eerstelijnszorg is in handen van de klastitularis en de vakleraren. De klastitularis is een spilfiguur in het continuum van signaleren, detecteren, analyseren en begeleiden van algemene leerlingenproblemen en de communicatie daarrond. De klassenraad is op dit vlak een belangrijk forum. Extra zorg wordt gecoördineerd door het leerlingensecretariaat en de directie. Voor specifieke problemen is er ondersteuning van het CLB of verwijst men de leerlingen via het CLB door naar externe hulpverlenende instanties. De verantwoordelijken op schoolniveau en het CLB komen geregeld samen voor de bespreking en opvolging van leerlingenproblemen.

De registratie van de leerlingenbegeleiding gebeurt niet in een centraal bijgehouden leerlingvolgsysteem. De informatie is verspreid in dossiers die de verschillende verantwoordelijken bijhouden en in de klassenraadverslagen. Dit verhindert een vlotte raadpleging van alle relevante gegevens. De informatieve waarde van de registratie is niet voor alle onderdelen optimaal. Op het vlak van houding en gedrag wordt doorgaans consequent geregistreerd. De informatie in de klassenraadverslagen mist soms de nodige pedagogische diepgang. De verslagen bevatten vooral vaststellingen over studieresultaten, houding en gedrag en in mindere mate vakspecifieke informatie over de aard van de studieproblemen. In de eerste en ook nog in de tweede graad zijn er geregeld verwijzingen naar studiemethodebegeleiding of andere vormen van remediëring. In de derde graad is de informatieve waarde van de klassenraadverslagen doorgaans zwak.

De school beschikt niet over een concreet plan rond de progressieve uitbouw van studiebegeleiding tot en met de derde graad. Er zijn wel begeleidende en remediërende initiatieven op schoolniveau, die zich vooral richten naar de eerste en tweede graad. Er zijn afspraken over de toepassing van sticordimaatregelen in geval van leerstoornissen. In de methodeklassen zijn het inzetten van kernleraren, het gebruik van interactieve werkvormen en regelmatige plannings- en reflectiemomenten bevorderende randvoorwaarden voor geïndividualiseerde begeleiding. Daarnaast verwacht de schoolleiding dat elke leraar leren leren en studiebegeleiding in het onderwijsleerproces integreert. De concrete aanpak en de kwaliteit verschillen vak- en leraarafhankelijk. De opvolging daarvan gebeurt niet systematisch. Op vakniveau wordt studiebegeleiding nog vaak vanuit studiehouding, planning en leerstof benaderd en zelden vanuit leer- en motivatiestrategieën.

De school stelt de schoolagenda voor als een communicatie- en planningsdocument. De manier waarop die in de verschillende klassen en leerjaren ingevuld wordt, beantwoordt daar niet altijd aan.

De kwaliteit en het rendement van de studiebegeleiding in de verschillende graden werden tot nog toe onvoldoende geëvalueerd in relatie tot de leerlingenevaluatie en de attestering (waaronder de vele uitgestelde beslissingen). Er is onvoldoende opvolging van de samenhang tussen de studiebegeleiding op school- en op vakniveau en van de progressieve uitbouw ervan tot en met de derde graad.

Voor wat de psychosociale zorgbreedte betreft zijn het open en vertrouwengevend schoolklimaat en de goede relatie tussen leerlingen en personeelsleden belangrijke positieve randvoorwaarden. Samen met de vele schoolactiviteiten dragen zij bij tot het welbevinden van de leerlingen (zie rubriek 4.2). De psychosociale zorgbreedte wordt vooral opgenomen door het leerlingensecretariaat en het CLB, dat daarbij ook de nodige deskundigheid aanlevert. Er zijn stappenplannen voor de begeleiding van drugs- of pestproblemen. Ernstige gedragsproblemen worden eveneens begeleid en opgevolgd volgens een stappenplan met volgkaarten of contracten. De school telt in alle leerjaren veel problematische afwezigheden (code B) in vergelijking met de Vlaamse referentiegegevens. De verantwoordelijken schrijven dit toe aan de strikte registratie. De controle van de verificatiedienst bevestigt dit. In geval van afwezigheid worden de ouders onmiddellijk opgebeld, wettigingen en doktersbriefjes worden geregeld op echtheid gecontroleerd, problematische afwezigheden of spijbelgedrag worden samen met het CLB begeleid en opgevolgd.

Positief in de leerlingenbegeleiding is de communicatie met de ouders. In geval van problemen worden zij steeds tijdig verwittigd en inhoudelijk betrokken.

De school besteedt veel aandacht aan loopbaanbegeleiding. De organisatie ervan werd onder andere bijgestuurd vanuit de opvolging van de studiekeuze en resultaten in het hoger onderwijs. De leerlingen krijgen de nodige informatie en worden goed begeleid in het keuzeproces op het einde van elke graad. De studiekeuzebegeleiding bevat de opeenvolgende stappen van informatie, leren kiezen (zelfconcept-verheldering), voorlopige keuze, reflectie en advies. De school neemt deze begeleiding volledig op zich; doorverwijzing naar het CLB gebeurt enkel in geval van specifieke, individuele vragen of problemen. De ouders worden passend bij het studiekeuzeproces betrokken. In de derde graad wordt informatie gegeven over de structuur en de verschillende opleidingen in het hoger onderwijs. De leerlingen bezoeken de SID-in beurs⁸ en bereiden dit bezoek doelgericht voor. Oud-leerlingen geven informatie over hun ervaringen in het hoger onderwijs. Uit de percentages van de deelnemingsgraad aan het hoger onderwijs kan afgeleid worden dat de leerlingen doorgaans realistische keuzes maken.

In de loopbaanbegeleiding is er voldoende aandacht voor heroriëntering op basis van tegenvallende studieresultaten in het begin van het schooljaar. De adviezen worden echter niet altijd opgevolgd. Uit klassenraadverslagen en notulen blijkt dat de school niet altijd voldoende gerichte informatie en adviezen aanreikt voor de heroriëntering van leerlingen met een B- of C-attest (zie leerlingenevaluatie).

Voorbeelden van goede praktijk

- Het open en vertrouwengevend schoolklimaat.
- De goede relatie tussen leerlingen en personeelsleden.
- De begeleiding bij psychosociale problemen.
- De communicatie met de ouders in geval van leerlingenproblemen.
- De studiekeuzebegeleiding bij de overgang naar een volgende graad of hoger onderwijs.

Werkpunten

- Het leerlingvolgsysteem centraliseren en de informatieve waarde van de registratie optimaliseren.
- De studiebegeleiding volgens een leerlijn progressief uitbouwen tot en met de derde graad.

---

⁸ Studie-informatiedagen

- Leren leren en de remediëring van studieproblemen op vakniveau explicieter aanpakken vanuit leer- en motivatiestrategieën.
- De studiebegeleiding evalueren in samenhang met de leerlingenevaluatie en de attestering.
- Het gebruik van de schoolagenda als communicatie- en planningsdocument optimaliseren.

Leerlingenevaluatie

- ✓ *Het beleid met betrekking tot leerlingenevaluatie is veeleer zwak. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor nog geen initiatieven genomen.*

Het beleid tekent in overleg met alle betrokkenen duidelijke richtlijnen uit voor de organisatie van de leerlingenevaluatie, zoals:

- de planning van de evaluatie dagelijks werk verbonden aan de rapportenperiodes;
- de planning van de proefwerkenperiodes voor de verschillende graden en leerjaren;
- de puntenverhoudingen tussen dagelijks werk en proefwerken, waarbij het aandeel van het dagelijks werk afneemt per graad;
- de plaats van attitudebeoordeling in de leerlingenevaluatie;
- de organisatie van herhalingslessen in voorbereiding op de proefwerken.

Alle betrokkenen worden voldoende geïnformeerd over de organisatie en de planning via het schoolwerkplan, dienstmededelingen, het schoolreglement, de schoolkalender, de schoolagenda, enz.

Inhoudelijk heeft de nieuwe directie reeds enkele beleidslijnen uitgetekend om een en ander bij te sturen. Zo wordt vanaf volgend schooljaar de beoordeling van houding en gedrag uit de evaluatie dagelijks werk gehaald en uitgebreid naar attitudebeoordeling in een apart attituderapport. Het is de bedoeling de beoordelingscriteria aan de vakoverschrijdende eindtermen te koppelen. De deliberatieprocedure en -criteria zijn duidelijk omschreven. Er is aansturing naar de vakgroepen om de leerlingenevaluatie gelijkvormiger in te vullen op basis van uitgetekende leerlijnen. Verder zijn er op het inhoudelijke vlak weinig of geen richtlijnen. De verantwoordelijkheid voor de inhoudelijke invulling ligt bij de vakgroepen en/of de leraren. De directie gaat ervan uit dat daarover afspraken gemaakt worden en dat de leerplannen daarvoor als uitgangspunt genomen worden. De kwaliteit van de leerlingenevaluatie wordt niet systematisch opgevolgd. Er zijn ook weinig concrete stimulansen tot alternatieve evaluatievormen. In de methodeklassen bijvoorbeeld is de leerlingenevaluatie nog overwegend klassiek in tegenstelling tot de interactieve methodiek.

De rapportering voor dagelijks werk en proefwerken gebeurt cijfermatig. In de methodeklas wordt die gecombineerd met woordrapporten. De schoolleiding verwacht dat er commentaren en toelichting bij de scores gegeven worden, zeker in geval van onvoldoende. De commentaren bevatten vooral vaststellingen, aanmoedigingen of aanmerkingen over studiehouding; vakspecifieke duiding of remediëringsvoorstellen komen zelden voor.

Deliberaties en attestering gebeuren op basis van uitgeschreven beoordelingscriteria, waarin cijfermatige cesuren verbonden worden aan leerlingenkenmerken en -evolutie. Deze zijn in overleg bepaald. De attestering vertoont opvallende verschillen met de Vlaamse referentiegegevens; het gemiddelde percentage B- en C-attesten is in de eerste en tweede graad opvallend hoog (zie schoolrendement, rubriek 4.1). Uit de motivering en adviezen bij de attestering blijkt dat de school quasi uitsluitend delibereert vanuit het eigen studieaanbod en soms onvoldoende rekening houdt met studiemogelijkheden in andere onderwijsvormen. Het deliberatiebeleid is niet optimaal afgestemd op oriënterend en prospectief sanctioneren. De nieuwe directie is zich daarvan bewust en wil daarin verandering brengen, maar heeft zelf nog geen ervaring met het verloop van de deliberaties.

Het deliberatiebeleid was tot en met vorig schooljaar onvoldoende afgestemd op de regelgeving. Hoewel de richtlijnen en motivering betreffende de deliberatieprocedure, de deliberatiecriteria, de attestering en de eventuele betwisting door de ouders correct beschreven zijn in het schoolreglement, beant-

wordt de toepassing ervan niet volledig aan de regelgeving⁹. Het aantal uitgestelde beslissingen is geenszins beperkt tot uitzonderlijke en individuele gevallen. Uitgestelde beslissingen worden veelal toegekend als bijkomende kans of als sanctie voor ‘onvoldoende gestudeerd’. Inhoudelijk bieden ze meestal weinig of geen meerwaarde in het leerproces en de oriëntering van de betrokken leerling. In enkele gevallen worden disciplinaire beoordelingen als motivatie gegeven voor de studiebeoordeling, hoewel dit volgens de regelgeving gescheiden moet blijven¹⁰. In de notulen zijn de motivering voor B- of C-attesten en de bijhorende adviezen vaak heel summier en oppervlakkig omschreven; in enkele gevallen ontbreken ze.

Werkpunten

- De inhoudelijke kwaliteit van de leerlingenevaluatie aansturen en opvolgen.
- Alternatieve evaluatievormen verbonden aan interactieve werkvormen implementeren.
- De informatieve waarde van de commentaren in de rapporten bewaken.
- Prospectief en oriënterend delibereren.
- Het deliberatiebeleid volledig volgens de regelgeving organiseren.

2.3 Personeelsbeleid

- ✓ *Het personeelsbeleid functioneert overwegend goed. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor enkele initiatieven genomen.*

In de personeelsplanning worden de statutaire verplichtingen gerespecteerd. De opdrachtenverdeling steunt op criteria zoals deskundigheid, ervaring en continuïteit, maar wordt hier en daar ook bepaald door halftijdse opdrachten in andere scholen en door noodzakelijke verschuivingen als gevolg van het dalend aantal lesuren. De school beschikt over weinig comfort voor het aanwenden van BPT-uren en uren die geen lesuren zijn (1,7 % van het urenpakket). Die worden bijna integraal besteed aan het lesvrij maken van de adjunct-directeur. De resterende vijf uren worden over enkele leraren verdeeld voor de organisatie van studiemethodebegeleiding, projecten en het taalbad Nederlands in de alfaklas. Vele bijkomende verantwoordelijkheden en opdrachten gebeuren op basis van vrijwilligheid. Dat de meeste personeelsleden zich nauw bij de school betrokken voelen, blijkt uit het enthousiast engagement van velen. Voor het bepalen van bijkomende opdrachten en verantwoordelijkheden houdt de directie voldoende rekening met individuele interesses en competenties. Het zich overwegend (moeten) beroepen op vrijwillig engagement leidt niet altijd tot een optimale evenwichtige taakverdeling.

De school werft haar personeel autonoom aan en hanteert daarvoor criteria. Zij communiceert met de scholengemeenschap en de scholengroep over de beoordeling van tijdelijke personeelsleden en interimarissen en over de personeelsleden die ook in andere scholen van de scholengemeenschap lesgeven. De evaluatie van het personeel gebeurt nog niet op basis van functiebeschrijvingen. Die zijn reeds voor de verschillende functies uitgeschreven, maar moeten nog in de bevoegde organen met de personeelsafgevaardigden besproken en goedgekeurd worden.

Positief is dat de nieuwe directeur, bij wijze van kennismaking, met alle personeelsleden een functioneringsgesprek heeft gevoerd. Zij heeft haar beleid ook reeds laten evalueren door het personeel. Het is de bedoeling om vanaf volgend schooljaar op grond van de functiebeschrijvingen volgens een afgesproken procedure functionerings-, plannings- en evaluatiegesprekken in te voeren.

Van het totaal aantal uren mentorschap toegekend aan de scholengemeenschap (aanvangsbegeleiding beginnende leraren en ondersteuning stagiairs), wordt een aantal uren toegewezen aan een coördinator op het niveau van de scholengemeenschap. De school zelf beschikt over één uur mentorschap, dat toe-

⁹ Zie omzendbrief SO 64 (25-06-1999), rubriek 8.1.2

¹⁰ Zie omzendbrief SO 64 (25-06-1999), rubriek 6.3

gekend is aan de adjunct-directeur. De aanvangsbegeleiding van beginnende leraren verloopt niet georganiseerd. Er is wel uitwisseling van informatie en documenten op school- en op vakniveau maar er ontbreekt een duidelijk begeleidingsplan. Op vakniveau worden de beginnende leraren opgenomen in de vakgroep. De opvang en begeleiding variëren vak- en leraargebonden afhankelijk van het niveau van samenwerking in de vakgroep. Op dit vlak is er weinig of geen aansturing en opvolging.

De school opteert ervoor om het ondersteunend personeel zowel voor administratieve en logistiek ondersteunende taken als voor leerlingenbegeleidende taken in te zetten (zie leerlingenbegeleiding, rubriek 2.2). De taakverdeling en inzet leiden tot een efficiënte personeels- en leerlingenadministratie, een accurate boekhouding, een verzorgde organisatorische dienstverlening en een ordevol verloop van het schoolleven. Er is frequent overleg met de directie. Er is voldoende aandacht voor materieel comfortabele werkomstandigheden en professionalisering. De gevolgde nascholing houdt vooral verband met het gebruik van specifieke software en in mindere mate met algemeen pedagogische thema's in het kader van de leerlingenbegeleiding.

De school beschikt niet over een uitgeschreven nascholingsplan met bepaling van prioritaire nascholingsthema's en planning van interne of externe nascholing op basis van behoefteonderzoek. Zij stimuleert wel nascholing bij haar personeelsleden door het actief bekendmaken van het aanbod, het geven van aanzetten via de pedagogische studiedagen, het aansturen van deelname in geval van specifieke projecten aansluitend bij prioritaire beleidslijnen (bijv. onderzoekscompetentie, taalbeleid, methodeonderwijs, zorgbreedte, enz.). In het teken van het ict-beleid organiseert de school interne nascholing betreffende basisvaardigheden ict, het gebruik van het elektronische communicatie- en leerplatform en van smartboard, enz. Zij doet ook vaak een beroep op de pedagogische begeleidingsdienst voor de ondersteuning en begeleiding van beleidsaccenten en vakgroepen.

De deelname aan vakgerichte nascholing wordt vooral in de vakgroep en individueel bepaald. Volgens de cijfergegevens is het volgen van vakgerichte en algemeen pedagogische nascholing in de school vergelijkbaar met de Vlaamse referentiegegevens. Uit de inventaris van gevolgde nascholing blijkt dat de deelname niet evenwichtig gespreid is over alle leraren; bepaalde leraren volgen frequent nascholing, anderen zelden. De nascholingsgelden werden in de laatste boekjaren zelden volledig aangewend.

In het beleid van de school ontbreekt een strategie voor implementatie en multiplicatie van de gevolgde nascholing. Veel nascholing, vooral op vakniveau, wordt onvoldoende duidelijk gekaderd binnen doelstellingen van de vakgroepwerking of het onderwijskundig beleid, waardoor het rendement niet altijd optimaal is.

Via open communicatie, participatie en allerlei groepsbevorderende activiteiten creëert de school een aangenaam werkklimaat, dat de betrokkenheid van de personeelsleden verhoogt. De grote meerderheid van het personeel identificeert zich positief met de school en werkt actief mee aan allerlei initiatieven op school- en op vakniveau.

Voorbeelden van goede praktijk

- De identificatie van het personeel met de school en het engagement van de meeste personeelsleden.
- De functioneringsgesprekken.
- De administratieve en dienstverlenende ondersteuning in de schoolorganisatie.
- De georganiseerde nascholing in het teken van beleidsprioriteiten (onderzoekscompetentie, taalbeleid, ict).

Werkpunten

- Een aanvangsbegeleiding voor beginnende leraren op school- en op vakniveau uitwerken.
- De professionalisering volgens een nascholingsplan met behoeftepeiling en prioriteitenbepaling organiseren en opvolgen.
- De implementatie en multiplicatie van de gevolgde nascholing opvolgen.

2.4 Logistiek beleid

Aspecten van financieel beleid

- ✓ *Het financieel beleid is duidelijk. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor enkele initiatieven genomen.*

Het financieel beleid van de school hangt nauw samen met dat van de scholengroep. Er zijn verdeelsleutels voor de verdeling van de werkingsmiddelen en voor de dotatie voor het onderhoud van de campus. Er zijn afspraken over de begrotingsopmaak, de opvolging van de in- en uitgaven en de responsabilisering ten aanzien van de scholengroep. De begroting en de financiële situatie van de school worden voorgelegd aan de bevoegde organen. De boekhouding gebeurt zorgvuldig, zodat de school een duidelijk beeld heeft van de in- en uitgaven. Het personeel heeft geen duidelijk zicht op het financieel beleid van de school, maar is overwegend tevreden met de geleverde inspanningen voor onderhoud en materiële uitrusting.

In de laatste jaren was de financiële slagkracht van de school heel beperkt omwille van het aflossen van eerder opgestapelde tekorten. Het groot en klein onderhoud van de gebouwen en de tuin vraagt eveneens grote financiële inspanningen.

De school probeert in de mate van het mogelijke voldoende financiële middelen in te zetten voor het op peil houden, actualiseren en uitbreiden van de didactische uitrusting en leermiddelen. De vzw Vriendenkring is daarin een essentiële ondersteunende partner. Het ict-beleid wordt gefinancierd met de gelden van de overheid, eigen werkingsmiddelen en financiële steun van de vzw Vriendenkring.

Het overzicht van de besteding van de nascholingsgelden toont aan dat er in de laatste jaren minder geld uitgegeven is aan nascholing dan er ontvangen werd. De school hevelt het overschot jaarlijks over naar het volgende boekjaar en respecteert op dit vlak de regelgeving. In 2007 werd er iets meer besteed dan er ontvangen werd.

De ouders krijgen tot nog toe bij inschrijving of in het begin van het schooljaar geen duidelijk overzicht van alle geraamde schoolkosten. In het schoolreglement van het schooljaar 2008-2009 zijn de geraamde schoolkosten wel opgenomen. De school levert inspanningen om de schoolkosten laag te houden. Samen met de leerlingen organiseert zij acties ter ondersteuning van de financiering van bepaalde geïntegreerde werkperiodes in het buitenland. In geval van financiële problemen is er mogelijkheid tot aanpassing van de betalingsmodaliteiten of komt de vzw Vriendenkring tussen.

Voorbeeld van goede praktijk

- Het zorgvuldig financieel beleid: de afstemming van het materieel beleid op de financiële mogelijkheden.

Werkpunten

- De besteding van de nascholingsgelden opnemen in een nascholingsplan en gericht opvolgen.
- Duidelijke informatie geven over de geraamde schoolkosten aan de ouders.

Materieel beleid

- ✓ *Het materieel beleid is overwegend goed. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor enkele initiatieven genomen.*

Het groot en klein onderhoud van de gebouwen is een grote zorg in het materieel beleid van de school. Er is onvoldoende personeel voor het poetswerk en de vele kleine onderhoudswerken. Het geregeld inzetten van een poetsploeg van de VDAB en van de scholengroep is een noodzakelijke aanvulling,

maar compenseert het tekort niet volledig. Niet meer gebruikte leermiddelen of materialen worden niet altijd netjes opgeruimd, zodat enkele lokalen of doorgangen rommelig ogen.

De historische gebouwen en de tuin hebben een beschermd statuut. Ze worden ook volgens deze normen onderhouden. Dat ze in het pedagogisch project van de school als historisch erfgoed gecultiveerd worden (werkgroep monumentenzorg), is positief. De school neemt actief deel aan evenementen zoals open monumentendag of erfgoeddag.

De inrichting en de staat van de gebouwen vereisen niet alleen veel klein onderhoud, maar ook grotere investeringen voor geschiktmaking conform de actuele eisen van woonbaarheid en onderwijsdoeleinden. Op dit vlak ontbreekt het aan een duidelijk plan op korte en lange termijn. De restauratiekosten die besteed werden aan de polyvalente zaal Gillade, hypotheekeren verdere grootschalige renovatiewerken, die nochtans noodzakelijk zijn. De planning van werken is momenteel hoofdzakelijk afgestemd op dringende noden van woonbaarheid en veiligheid.

De school levert inspanningen om de uitrusting en leermiddelen voor alle vakken af te stemmen op de materiële vereisten in de leerplannen en op interactief onderwijs. Zij doet dit in overleg met de vakgroepen die hun materiële noden inventariseren en kenbaar maken. De inventaris geeft een volledig beeld van de plus- en minpunten. Daaruit blijkt dat de meeste vakken over de minimaal vereiste uitrusting en leermiddelen beschikken. In bepaalde vakken echter kunnen die niet optimaal ingezet worden omwille van de verouderde staat, dubbel gebruik, niet optimale beschikbaarheid bij reservering, enz. Het gebruik van lokalen per leraar in plaats van vaklokalen leidt in sommige vakken tot verspreide en overlappende investeringen. De school wil vakeilanden ontwikkelen, waardoor de infrastructuur en leermiddelen meer gecentraliseerd en rationeler ingezet kunnen worden. Recente investeringen hebben vooral te maken met de integratie van multimedia en ict. Het materieel beleid valt op dit vlak samen met het ict-beleid.

Een belangrijk pijnpunt is de infrastructuur voor lichamelijke opvoeding. Die beantwoordt geenszins aan de minimale vereisten voor de leerplanrealisatie. Het gebruik van infrastructuur buiten de school kan dit enigszins compenseren. De verplaatsingen zetten echter een behoorlijke druk op het rendement van de lessen en de doorverrekende huurkosten verhogen de schoolkosten voor de leerlingen (zie vakverslag lichamelijke opvoeding).

De integratie van ict verloopt volgens een uitgeschreven beleidsplan. Het ict-beleid van de school wordt voor een groot deel technisch en inhoudelijk ondersteund door de ict-coördinatie op het niveau van de scholengroep. Het beleidsplan bevat de krachtlijnen en prioritaire acties voor de verdere uitbreiding van de infrastructuur op schoolniveau (computerlokalen) en op vakniveau (ict-uitrusting in de vaklokalen). Daaruit blijkt dat de school stapsgewijs in voldoende materiële randvoorwaarden voorziet voor de ontwikkeling van interactief onderwijs en de ict-geletterdheid van de leerlingen. Verschillende vaklokalen beschikken reeds over multimedia- en ict-apparatuur. Voor de taalvakken wordt binnenkort een multimediaal vaklokaal (met smartboard) in gebruikgenomen. Daarnaast is er een reserveringssysteem voor de computerlokalen en de mobiele multimedia- en ict-apparatuur. Het gebruik van de ict-infrastructuur door de leerlingen verloopt volgens een uitgeschreven protocol.

Hoewel de functiebeschrijving van de ict-coördinator daarin voorziet, is het pedagogisch-didactische luik van het ict-beleid niet optimaal geconcretiseerd. Positief is dat het plan vertrekt vanuit de vakoverschrijdende eindtermen ict van de eerste graad. Er ontbreekt echter een duidelijke pedagogisch-didactische implementatiestrategie: bijv. richtlijnen over de manier waarop deze eindtermen in de eerste graad nagestreefd en van daaruit via een leerlijn in de volgende graden ontwikkeld dienen te worden. Er ontbreekt eveneens een didactische link tussen de materiële voorzieningen en de toepassing van interactieve werkvormen, bijv. via het gebruik van educatieve software. Die link laat het beleid over aan het initiatief van de vakgroepen. De inhoudelijke kwaliteit daarvan wordt niet systematisch opgevolgd.

De school heeft via een enquête bij de leraren het gebruik van de ict-infrastructuur en het elektronische communicatie- en leerplatform vooral kwantitatief geanalyseerd. De opvolging van het gebruik via de analyse van de reserveringen gebeurt veeleer informeel. Vanuit de vastellingen over de deskundigheid en het gebruik bij de leraren zijn nog geen concrete acties voor optimalisering gepland. Een positief

punt is dat de school tot nog toe steeds nascholing heeft georganiseerd bij de ingebruikname van nieuwe ict-toepassingen (bijv. het elektronische communicatie- en leerplatform, smartboard).

Voorbeelden van goede praktijk

- Het cultiveren van de beschermde gebouwen als historisch erfgoed.
- De planmatige uitbreiding van multimedia en ict-infrastructuur op school- en op vakniveau.

Werkpunten

- De woonbaarheid en functionaliteit van de gebouwen optimaliseren: onderhoud, inrichting en verfraaiing.
- De infrastructuur voor lichamelijke opvoeding uitbreiden.
- Het ict-beleid explicieter verbinden aan pedagogisch-didactische doelstellingen en toepassingen.

Veiligheid en welzijn

- ✓ *Veiligheid en welzijn voldoet. Op het vlak van interne kwaliteitszorg heeft de school hiervoor enkele initiatieven genomen.*

Organisatie van het welzijnsbeleid

Het dynamisch risicobeheersingsstelsel dient nog verder uitgewerkt om echt functioneel te zijn. Het globaal preventieplan en de jaarlijkse actieplannen zijn nog niet optimaal uitgeschreven en op elkaar afgestemd. Er is een beleidsverklaring, die opgesteld is door de scholengroep voor al haar scholen.

Vanuit het beleid zijn er initiatieven genomen om personeelsleden te betrekken bij de uitvoering van het welzijnsbeleid. Er is voldoende communicatie om de richtlijnen aan de hiërarchische lijn (in het bijzonder de leraars) door te geven. Nog niet alle personeelsleden echter zijn zich bewust van hun verantwoordelijkheden als lid van de hiërarchische lijn voor de uitvoering van het welzijnsbeleid. Personeel en leerlingen leven de instructies betreffende veiligheid en welzijn grotendeels na.

Een comité veiligheid vergadert tweemaal per jaar los van het basiscomité dat volgens de wetgeving de taken op zich dient te nemen, die in de private sector toegekend zijn aan het Comité P.B.W. Op dit ogenblik zijn het statuut van het comité veiligheid en de relatie met het basiscomité niet duidelijk voor wat thema's rond veiligheid en welzijn betreft.

De scholengroep is lid van de gemeenschappelijke interne dienst P.B.W. van het gemeenschapsonderwijs. Binnen dit kader is het de preventieadviseur van deze dienst die de verantwoordelijkheden, hem toegekend door de wetgever, draagt voor deze school. De lokale contactpersoon behoort tot het ondersteunend personeel en combineert de taken van veiligheid en welzijn met andere logistieke opdrachten. De preventieadviseur van de gemeenschappelijke dienst moet alle scholen van twee scholengroepen bedienen. Het volume tijd, waarin voorzien wordt voor de uitvoering van het welzijnsbeleid van deze school, is in vergelijking met de geadviseerde tijd door PreBes beperkt. De preventieadviseur van de gemeenschappelijke interne dienst heeft met succes de vorming niveau II gevolgd. De contactpersoon heeft enkele cursussen i.v.m. veiligheid en welzijn gevolgd en heeft zich recentelijk ingeschreven voor de basisvorming, die erkend wordt als het minimum vormingsniveau voor een (adjunct)preventieadviseur.

De externe dienst werkt complementair aan de interne dienst. De arbeidsgeneesheer maakt jaarlijks een rondgang en rapporteert hierover.

Arbeids- en leermiddelen

Het aankoop- en indienststellingsbeleid is pas recentelijk op punt gezet. Uit vroegere aankoopdocumenten blijkt dat de interne dienst P.B.W. niet betrokken was. In periode tussen het vooronderzoek en de schooldoorlichting werd dit samen met de indienststellingsverslagen in orde gebracht. De meeste periodieke externe controles, zoals elektriciteit, blusmiddelen, branders, worden vanuit de scholengroep

georganiseerd. Bij de apparaten en toestellen (o.a. in de laboratoria) zijn de nodige veiligheidsinstructies aangebracht of onmiddellijk ter beschikking.

Leer- en werkomgeving

De school heeft de nodige acties ondernomen om enkele risico's van valgevaar weg te werken.

De brandweer heeft recentelijk een brandveiligheidscontrole uitgevoerd (mei 2008). Op het moment van de doorlichting was het verslag nog niet naar de school doorgestuurd. Een deel van de klassen is ondergebracht in de kamers op de eerste en tweede verdieping van een aantal oude, geheel of gedeeltelijk geklasseerde burgerhuizen. De inspectie heeft vragen bij de brandveiligheid en de evacuatiemogelijkheden van deze gebouwen, meer bepaald van het 'de Bethunegebouw' en van de vluchtweg over de zolders van het gebouw H. De inspectie twijfelt ook aan de stevigheid van de vloeren van deze evacuatiewegen. De inspectie heeft eveneens vragen bij de brandveiligheid en de evacuatiemogelijkheden van de verdieping in de niet gerestaureerde turnzaal. Deze ruimte wordt nu als kleedkamer gebruikt. Het advies in het nieuwe brandpreventieverslag zal hierover uitsluitel moeten geven. De stookplaatsten zijn recentelijk vernieuwd en aangesloten op aardgas.

De school beschikt over een evacuatiescenario. In alle lokalen hangt een evacuatieplan. Dit jaar werden reeds twee evacuatieoefeningen gehouden. Uit de opeenvolgende evaluatieverslagen blijkt dat de vastgestelde tekortkomingen bijgestuurd worden.

De recente gebouwen voldoen grotendeels aan de hedendaagse normen van een schoolinfrastructuur, de oude woningen en gebouwen voldoen er nauwelijks aan. De technische installaties in de oude gebouwen zijn verouderd en functioneren niet altijd zoals het hoort. De ruimte, die nu gebruikt wordt als refter, studiezaal en turnzaal, is mooi gerestaureerd volgens de regels van monumentenzorg. De akoestiek in deze ruimte en het onderhoud ervan zijn problematisch. De kleedkamers op de verdieping van de niet gerestaureerde turnzaal voldoen niet. Op het vlak van energieverbruik zijn de oude gebouwen een ramp. Een masterplan voor de aanpassing van de schoolinfrastructuur aan de hedendaagse normen van woonbaarheid en functionaliteit dringt zich op.

Er is gevolg gegeven aan bemerkingen in het keuringsverslag van de laagspanning. De elektriciteit in de oude gebouwen is verouderd. Die beantwoordt niet volledig aan de huidige regelgeving en wordt stap voor stap aangepast.

De producten met gevaarlijke eigenschappen zijn veilig opgeslagen in geschikte kasten in het preparatielokaal. De producten, die niet meer gebruikt worden, zijn in een kast verzameld in afwachting dat ze verwijderd worden. De etikettering en de inventaris zijn in orde. De afsluitsystemen voor gas in de oudere labs zijn afgeschermd. De school beschikt over een geactualiseerde en goed gedocumenteerde asbestinventaris evenals een beheersplan.

Hygiëne en gezondheid

Het aantal sanitaire installaties, de inrichting en het onderhoud voldoen.

De inrichting en uitrusting van het EHBO-lokaal voldoen, met uitzondering van de aanwezigheid van stromend water. De personeelsleden die voor de interventies instaan, hebben de vereiste bekwaamheden. De permanentie is gegarandeerd.

Werkpunten

- Het risicobeheersingssysteem verder uitwerken.
- De brandveiligheid en de veiligheid van de evacuatiewegen in de oude gebouwen bewaken.
- De oude turnzaal (inclusief de kleedkamer) inrichten volgens de actuele normen van woonbaarheid en functionaliteit.
- In de oude gebouwen aanpassingswerken uitvoeren om het energieverbruik te verminderen.

3 HOE GOED WERKT DE SCHOOL?

3.1 Vakverslagen

3.1.1 Economie

- ✓ *De leerplandoelstellingen voor economie in de eerste graad basisoptie Moderne wetenschappen worden in voldoende mate gerealiseerd.*
- ✓ *De leerplandoelstellingen voor economie in de tweede en in de derde graad worden in voldoende mate gerealiseerd.*

Leerplanrealisatie

Conform het leerplan wordt het vak economie in het tweede leerjaar van de eerste graad opgevat als een smaakmaker en een voorafspiegeling van de studierichting economie in de tweede en in de derde graad. Alle leerinhouden worden behandeld. De leerlingen worden interactief bij de verscheidene thema's betrokken, leren probleemoplossend denken en worden voldoende tot zelfactiviteit gebracht. Coöperatieve werkvormen gekoppeld aan 'peer teaching' vinden ingang. De actualiteit is structureel ingebouwd en er wordt een leerlijn naar de volgende graad uitgezet. Conform het leerplan komt het onderzoekend leren – 'het actief bezig zijn', 'het zelf doen', 'het zelf formuleren' - voldoende aan bod, onder meer naar aanleiding van een bedrijfsbezoek, maar 'het zelf evalueren' gebeurt nog niet. Ict-opdrachten komen in mindere mate voor.

Zowel in de tweede graad Economie als in de derde graad Economie-Moderne talen en Economiewiskunde vormen de actuele maatschappelijke-economische verschijnselen de uitgangspunten van de curriculumopbouw. Leerlingen leggen een actualiteitenmap aan, waarin ze artikels gekoppeld aan de lesonderwerpen bespreken en daarover kritisch hun mening weergeven. Jaarlijks worden conform het leerplan didactische uitstappen georganiseerd. Meestal zijn dat taakgerichte bedrijfsbezoeken, die deels worden voorbereid met een verslaglegging achteraf. Waar mogelijk worden de uitstappen vakoverschrijdend opgevat en worden ze bewust gekoppeld aan de vakoverschrijdende eindtermen. Evaluatie met terugkoppeling naar de vakgebonden doelstellingen gebeurt nog niet. Vanaf II,2 voeren de leerlingen een onderzoeksopdracht uit op grond van een zelfgekozen thema. Zo onderzochten ze met een enquête het bestedingspatroon van hun jaargenoten in het Lyceum. Gegevens werden verzameld en elektronisch verwerkt. Achteraf werd over de onderzoeksresultaten en de aangewende methode gereflecteerd. In III,1 wordt die werkwijze voortgezet. Leerlingen werken op zelfstandige basis volgens de OVUR-procedure¹¹ een lesthema uit, dat ze voor de klas presenteren. De onderzoekscompetentie krijgen aandacht bij de behandeling van de verscheidene hoofdstukken in de lessen zelf. Het competentieleren is aanwezig en communicatieve en organisatorische vaardigheden worden aangeleerd. Het leerproces wordt mondeling goed begeleid. Doordat commentaren en remediërvorstellen echter niet worden opgenomen in het leerlingenlogboek, kunnen de leerlingen hun leerproces niet voldoende opvolgen en bijsturen.

Tot eind vorig schooljaar werd binnen de tweede graad onvoldoende leerplangericht gewerkt. Daardoor werden sommige thema's van handelseconomie te ruim uitgediept, werden uitbreidingsactiviteiten en/of extra leerstof toegevoegd ten koste van de aangewezen leerinhouden. Zo werd in II,1 het leerstofonderdeel 'ondernemingen en bedrijven' beperkt behandeld; het onderdeel 'de klachtenbrief' werd niet behandeld. Voorts werd het verzekeringscontract weliswaar besproken, maar niet voldoende geconcretiseerd. In II,2 werden de internationale handel en handelspolitiek uitvoerig besproken, maar werd de rol van de overheid in de prijsvorming en de Vlaamse begroting niet behandeld. Ook voor boekhouden werden enkele tekorten vastgesteld met betrekking tot de eindejaarsverrichtingen, de ondernemingsdoelstellingen en de ondernemingsfinanciering. Bij de aanvang van het huidige schooljaar

---

¹¹ Oriënteren Verkennen Uitvoeren Reflecteren: methodiek voor het zelfstandig en planmatig, probleemoplossend leren.

werd op basis van een gezamenlijke leerplanstudie binnen de vakgroep de planning herbekeken en bijgestuurd. De hiaten van vorig schooljaar werden weggewerkt.

In de derde graad wordt vooral inzichtelijk gewerkt. De leerlingen worden geconfronteerd met concrete contexten om inzicht in de belangrijkste economische begrippen te verwerven en om onderlinge verbanden te leren leggen. Er wordt gebruikgemaakt van recent cijfermateriaal. Per leerplanonderdeel wordt gewerkt met didactisch goed uitgewerkte lerarennotities. De behandeling van de leerstofitems 'de onderneming en haar omgeving', 'het personeelsbeleid' en 'het management' is gericht op het reële bedrijfsleven, wat het leerproces een meerwaarde verleent. De workshop teambuilding, de tien geboden van een sollicitatiegesprek, het bekendmaken van de leerlingen met psychologische tests, de testen i.v.m. leiderschapspatronen, de SWOT-analyses¹², het strategische marketingplan e.a. zijn voorbeelden van goede praktijk.

Talrijke projecten stimuleren de creativiteit en de ondernemingszin, waardoor de leerlingen de vaardigheden en attitudes conform het leerplan verwerven. Voorbeelden hiervan zijn het beursspel, het project Europolis met deelname aan het Europees parlement, de bedrijfssimulatie Ecoman en de mini-ondernemingen. Er wordt interactief en projectmatig gewerkt, waarbij financiële analyses en berekening van de kostprijs in het leerboek worden aangevuld met analyses en kostprijsbepaling van authentieke ondernemingssituaties.

Toch zijn er nog enkele aandachtspunten. In bedrijfsbeleid gaat bij de analyse van de jaarrekening nog te veel aandacht naar de berekening van de ratio's en te weinig naar de interpretatie van de gegevens. Voorts wordt de computer onvoldoende ingezet bij de verwerking van de resultaten en bij grafische voorstellingen. Het gebruik van het rekenblad, bijv. voor budgettering, is evenmin ingeburgerd.

Globaal is de realisatie in de tweede en derde graad voldoende kwaliteitsvol. De activiteiten en projecten zijn zinvol, omdat ze worden gelinkt aan de leerplandoelstellingen. Door de veelheid zijn er soms overlappingen (bijv. Ecoman en de minionderneming in het eindjaar), waardoor de verticale leerlijn weinig evenwicht en opbouw vertoont.

In het complementair uur worden de delen bedrijfsbeheer behandeld. Die zijn buiten de behandelde leerstof nog nodig voor het behalen van het attest bedrijfsbeheer.

De leermiddelen zijn voldoende afgestemd op de visie op leerinhouden en werkvormen. De school stelt hiertoe een budget ter beschikking. Er is een didactische economieklas met een informatiepunt. Tijdschriften en vakliteratuur zijn in beperkte mate aanwezig. Tijdschriften kunnen niet online worden geraadpleegd. De leraren vangen dat grotendeels op door zich te abonneren op diverse tijdschriften, die ze dan meebrengen naar de les. De prikborden worden ruim gestoffeerd met actuele economische, maatschappelijke en ethische informatie. Positief zijn de panelen waarbij de grondbeginselen van het dubbel boekhouden visueel zijn aangebracht. Audiovisuele middelen, uitgezonderd een beamer, staan ter beschikking. Er moet worden uitgeweken naar de mediatheek of naar de computerklassen, wat de ict-implementatie, het presenteren van groepswerken en van onderzoeksopdrachten belemmert.

Binnen de vakgroep wordt zowel formeel als informeel geregeld overlegd. Leerinhouden worden besproken en ideeën worden uitgewisseld. De verticale opbouw van het curriculum wordt bewaakt en er zijn leerlijnen voor actualiteit uitgezet. Er worden afspraken gemaakt over didactische uitstappen, maar een leerlijn en een gestructureerde aanpak ontbreken nog.

De jaarplannen worden geconcipieerd als jaarvorderingsplannen en worden per leerjaar opgemaakt. De planningsdocumenten bieden volgens een tijdspad informatie over leerinhouden, taken, projectwerking en bedrijfsbezoeken. Vakoverschrijdende eindtermen worden mee opgenomen.

De vakgroep professionaliseert zich zowel vakdidactisch als vakinhoudelijk. Extra aandacht is uitgegaan naar nascholingen i.v.m. de onderzoekscompetentie, alternatieve werkvormen en passende evaluatievormen. De verworven kennis wordt geïmplementeerd. Van de gevolgde nascholingen wordt binnen de vakgroep een verslag gemaakt, maar ze worden nog niet geëvalueerd.

---

¹² SWOT: strengths (sterke punten), weaknesses (zwakke punten), opportunities (kansen), threats (bedreigingen)

Leerlingenbegeleiding

In de meeste klassen heerst een gunstig leerklimaat. De frontale onderwijsvorm wordt doorbroken door groepsopdrachten, groepsdiscussies en presentaties. Met bedrijfssimulaties, het voorbereiden van bedrijfsbezoeken, het ontvangen van sprekers, de projectwerking en de miniondernemingen worden de leerlingen meer en meer uitgedaagd om hun leerproces zelf in handen te nemen, om aan zelfontdekkend leren te doen en aan zelfwerkzaamheid te doen. De leraar speelt hierbij de rol van coach, die het leerproces procesmatig begeleidt. Binnen het lesgebeuren wordt gedifferentieerd en is er voldoende aandacht voor 'leren leren' (schematiseren, synthetiseren, leren plannen en het aanreiken van studietips).

Het elektronisch leerplatform wordt nog te weinig gebruikt om het leerproces te ondersteunen. Er worden herhalingslessen gegeven, waarmee de leerlingen worden voorbereid op de examens en waardoor het aantal mislukkingen vrij laag is. Leerlingen die van studierichting veranderen, worden goed opgevangen. Ze krijgen individuele begeleiding en worden indien nodig voor boekhouden bijgewerkt. Inhaallessen worden op vraag van de leerlingen aangeboden.

Taken, overhoringen en examens worden zorgvuldig gecorrigeerd en besproken. De leerlingen krijgen klassikale of individuele feedback.

Al vanaf de eerste graad worden de leerlingen uitgedaagd tot discussie en argumentatie. Daarbij wordt aandacht besteed aan een correcte houding en aan correct taalgebruik.

Leerlingenevaluatie

Alle componenten komen in de toetsing aan bod, zodat ze aan de representativiteitsvereisten beantwoordt. Algemeen is de vraagstelling erg kennisgericht en wordt slechts weinig actualiteit opgenomen. In opeenvolgende jaren komen quasi identieke examenvragen terug, waardoor de validiteit ervan in het gedrang kan komen. De puntenverdeling is voldoende bekend en transparant.

In het deelvak bedrijfsbeleid wordt de computer niet ingezet voor de oplossing van examenopdrachten. Het accent wordt te veel op rekentoepassingen gelegd, terwijl het uit hoofde van het curriculum veel relevanter is cijfermateriaal te vergelijken, te analyseren en te interpreteren.

De zelfstandige opdrachten - huistaken, actualiteitenmap, klassenactiviteiten, onderzoeksopdrachten - worden verrekend in de punten voor dagelijks werk. Beoordelingscriteria ontbreken evenwel, onder meer voor de economische artikels. Daardoor is het niet steeds duidelijk waarop de toegekende punten zijn gebaseerd. Evaluatie met behulp van vaardigheidswerkstukken en een beoordeling met behulp van observatieschema's vinden ingang in de derde graad, vooral in het simulatiebedrijf, de miniondernemingen en de onderzoeksopdrachten. Attitudeschalen ontbreken. De eindbeoordeling is nog in hoofdzaak gericht op productevaluatie. Het woordrapport is beperkt en omvat geen remediërvorstellen.

Uit de overzichtlijsten die de school ter beschikking stelde, blijkt dat de leerlingen uit de economische studierichtingen weinig slagen in het universitair onderwijs. In het HO2C en vooral in het HO1C behalen ze daarentegen behoorlijke resultaten.

Voorbeelden van goede praktijk

- De initiatieven en activiteiten met bewuste terugkoppeling naar de vakgebonden doelstellingen.
- De opbouw van het curriculum rondom de actualiteit.
- Het engagement van de leraren en de positieve interactie met de leerlingen.

Werkpunten

- Informatie- en communicatietechnologie meer implementeren en een rekenblad invoeren.
- De projectwerking meer structureren en een leerlijn uitzetten.
- Conform de leerplanrichtlijnen evalueren.

3.1.2 Frans

✓ *De eindtermen en de leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd.*

Leerplanrealisatie

De huidige leerplanrealisatie en het bereikte studiepeil, gekoppeld aan de aandacht voor ontwikkeling in de school en het aanwezige potentieel in de vakgroep, doen besluiten dat de positieve punten de minpunten overtreffen. Voor het ogenblik is er nog een gebrek aan evenwicht tussen de inbreng van grammatica en woordenschat en het oefenen van de vier vaardigheden. Vooral de aandacht voor strategieën die tot talige competentie moeten leiden, is veeleer zwak. Hierdoor zijn de actieve vaardigheden spreken en schrijven veeleer teleurstellend.

In de tweede graad is de leerplangerichtheid sterk. Er is aandacht voor een variatie aan tekstsoorten en de vaardigheidstraining is er het sterkst ontwikkeld. In de overige graden is er nood aan meer evenwicht en aan integratie van kennis en vaardigheden.

Er is een traditie van overleg binnen de vakgroep Frans, soms zelfs uitgebreid naar andere moderne talen. Opmerkelijke positieve effecten zijn het structureren van het gebruikte lesmateriaal (leerboeken) en het analyseren van de materiële noden. Cruciale, terugkomende discussies rond het (dalende) studiepeil gaven dan weer aanleiding tot “externe” maatregelen, zoals de verdere toename van woordenschat en grammatica in het aanbod en de roep om strengere deliberaties. Het eigen pedagogisch-didactisch handelen stelde men niet ter discussie en men kwam op dat domein ook niet tot overleg of afspraken. Individuele visies en aanpak halen het dus nog steeds op gecoördineerd handelen. Diverse modellen van jaarplannen, overlappingsen en verschillen in de mate waarin de doeltaal wordt gebruikt in de klas zijn daar externe tekenen van. De recentelijk toegenomen aandacht van het beleid voor een gecoördineerde aanpak, het voornemen van de werkgroep taalbeleid om interactieve en gedifferentieerde werkvormen ingang te doen vinden en de sterke betrokkenheid van de leraren bieden uitstekende perspectieven voor de toekomst.

De school had van bij de aanvang aandacht voor de specifieke eindtermen (SET). Eerst betrof die aandacht vooral de onderzoekscompetentie. Binnen de pool Moderne talen werken de leraren Engels en Frans samen. De gekozen onderwerpen staan, conform het leerplan, bijna steeds in verband met taalkundige of literaire aspecten. De aandacht voor procesmatig handelen en procesevaluatie neemt toe. Onder impuls van de school streeft men ook hier naar meer coördinatie en gelijkgerichtheid. Daartoe volgden poolleraren samen nascholing. Dit schooljaar is er ook toenadering tussen de moderne talen om inspanningen voor de overige specifieke eindtermen onder de titels “taal als systeem”, “taal en cultuur” en “taal en communicatie” op elkaar af te stemmen. De leraren hebben een inventaris gemaakt van de inspanningen, maar overleg over de dekkingsgraad van de SET, een gelijkgerichte visie en de kwaliteitsaspecten moet nog starten.

In de jaarplannen vermeldt men nummers van vakgebonden en soms ook van vakoverschrijdende eindtermen zonder dat men een direct verband legt tussen de leerplandoelstellingen en de gekozen activiteiten en leerinhouden. In de derde graad is er geen aandacht voor het identificeren van tekstsoorten om te komen tot variatie.

In de klas overweegt de frontale benadering. Leraarafhankelijk doorbreekt men deze situatie in min of meerdere mate. Enkele leraren passen al meer dan hun collega’s een aantal werkvormen toe die nodig zijn om de communicatieve doelen van de leerplannen te realiseren. Dit neemt niet weg dat vooral het aanleren van lees- en luisterstrategieën overwegend zwak blijft. In dat verband is het gebruik van woordenboeken en naslagwerken minimaal.

De vakgroep besteedt terecht veel aandacht aan lectuur, inclusief de huislectuur. Ook de bijdrage van het vak aan de geïntegreerde werkperiodes en aan extramurale activiteiten is een pluspunt. De vakgroep levert zo inspanningen om de perceptie van het vak bij de leerlingen positief te beïnvloeden.

Men ziet het belang in van de vakoverschrijdende eindtermen, maar een gecoördineerde aanpak op vak- en schoolniveau ontbreekt. De aandacht voor de effecten van die inspanningen is minder aanwe-

zig. Agenda's en notities van leerlingen wijzen op hiaten en /of het stopzetten van inspanningen in het domein "leren leren" in de derde graad.

De school beschikt over vaklokalen, die telkens aan één leraar worden toegewezen. Er is nood aan (meer) actuele woordenboeken die aangepast zijn aan het niveau van de leerlingen en aan (meer) projectiemiddelen. Op basis van de schoolagenda's blijkt dat het gebruik van ict in de lessen Frans minimaal is. De leraren wijzen erop dat de toegang tot ict nog beperkt is. Het leerplatform wordt reeds door enkele leraren gebruikt en er is al een voorbeeld van het lanceren van een discussie op het forum.

Leerlingenbegeleiding

Het schoolklimaat is erg gunstig. De school is bezorgd om haar leerlingen, wat deze ook sterk waarderen in de enquête over hun welbevinden. Vertaald naar de klassen is die bezorgdheid ook aanwezig, maar hoofdzakelijk curatief geïnspireerd, o.a. via inhaallessen.

In de schoolcultuur weegt de kennisoverdracht, gericht op reproductie, nog sterk op het lesverloop. Het docerend, frontaal model overweegt. Hierdoor is de leerling meer een passieve toeschouwer dan een actieve participant en dat weegt op het rendement van de lessen. Differentiatie, activerende werkvormen of begeleid zelfstandig leren komen erg weinig voor. Nochtans zijn deze werkvormen onontbeerlijk om de gewijzigde kennisverwerving en –verwerking te leren beheersen.

Een afsprakennota bij het begin van het schooljaar legt duidelijk de verwachtingen van de leraar Frans vast. De toon is soms echter veeleer repressief dan motiverend. Gebrek aan stiptheid betekent puntenverlies. Stiptheid daarentegen krijgt geen enkele erkenning.

Leerlingenevaluatie

De evaluatie is nog sterk beïnvloed door de schoolcultuur. Reproductie van kennis overheerst en er is veeleer sprake van een toetscultuur dan wel van een evaluatiecultuur. Toch komt hierin beweging. Zo zijn er voorbeelden van peerevaluatie en zelfevaluatie in de tweede graad.

De vakgroep is nog erg bezig met het kennis en vaardighedendebat en de puntenverdeling die aan elke component dient gegeven te worden. Onlangs werd het puntenaandeel van de kennis bij examens naar boven aangepast. Als men er dan nog rekening mee houdt dat de toetsen dagelijks werk vooral naar zuivere kennis peilen, komt men tot een overaccentuering van dat onderdeel. Nochtans blijkt dat een aantal examenvragen onder de rubriek kennis, vooral maar niet alleen in de tweede graad, ook stevig wat vaardigheden vergt van de leerling. Andere vragen zijn echter van een taxonomisch vrij laag peil. Binnen de vaardigheden zelf is er nog te weinig aandacht voor het laten werken met geëigende tekstsoorten. Zo is het zeer de vraag hoe leerlingen ertoe kunnen komen om in de derde graad een korte opinietekst te schrijven als ze de jaren ervoor meestal dialoogjes moesten schrijven.

Het leidmotief van de laatste tien jaren was dat leerlingen basiskennis ontberen en dat er dus meer aandacht naar pure kennis moet gaan. Het gebrek aan spreekdurf en spreekvaardigheid van veel leerlingen stelt deze eenzijdige analyse zeer sterk in vraag.

Voorbeelden van goede praktijk

- De vakgroepwerking die tot tastbare resultaten leidt.
- De impulsen die wijzen op een voornemen om de kennisgerichte schoolcultuur te doorbreken.

Werkpunten

- De leerplanrealisatie versterken en daartoe
  - een grotere variatie aan tekstsoorten aanbieden in de derde graad;
  - de leerlingen de nodige strategieën bijbrengen;
  - de evaluatie meer laten sporen met de leerplandoelstellingen;
  - intern aanwezige expertise uitwisselen en benutten.

3.1.1 Geschiedenis

- ✓ *De leerplandoelstellingen en eindtermen worden in de eerste graad in voldoende mate gerealiseerd.*
- ✓ *De leerplandoelstellingen en eindtermen worden in de tweede en de derde graad nog niet in voldoende mate gerealiseerd.*

Leerplanrealisatie

Als gevolg van recente opdrachtenwissels bevindt de leerplanrealisatie zich in een overgangsfase. Er is dit schooljaar een duidelijke bijsturing op gang gebracht van een hoofdzakelijk cognitief en verklarend geschiedenisonderwijs naar een meer leerdoelgerichte behandeling van de historische inhouden en documentatie. Deze positieve ontwikkeling is nog niet overal in de planning en evenmin in de vakgroepwerking verankerd. Hier en daar blijven nog restanten van de inhoudgerichte en cognitieve benadering bestaan. Het beleidvoerend vermogen van de school en de reeds doorgevoerde bijsturingen bieden echter voldoende garantie voor het wegwerken van de tekorten op korte termijn.

In alle graden vormen de leerboeken in combinatie met de werkboeken (eerste en tweede graad) of leerlingencursussen (derde graad) de leidraad voor het onderwijsleerproces. De studie van de historische samenlevingen verloopt volledig volgens de ordening in de leerplannen. De reële vordering wordt via jaarvorderingsplannen permanent opgevolgd; men slaagt er in om alle geplande leerinhouden te bespreken. Het consequent leerboekgericht werken zet de leerplanrealisatie weliswaar onder druk. Inhouden en oefeningen in de leer- en werkboeken worden niet altijd bewust geselecteerd in relatie tot beoogde leerplandoelstellingen. Op het einde van het schooljaar mist de bespreking van de leerinhouden vaak de nodige leerdoelgerichtheid.

In de eerste graad maken de leerlingen kennis met het historische referentiekader van tijd, ruimte en socialiteit. In de verschillende leerjaren worden de historische inhouden voldoende in dit referentiekader gesitueerd. Het begrippenkader (historisch vocabularium) wordt in de studie van de mijlpalen en de historische samenlevingen geïntegreerd opgebouwd. De inpassing van het historische referentie- en begrippenkader gebeurt overwegend cognitief: dateren, situeren op een tijdlijn of kaart, omschrijven van begrippen, enz. Deze worden in veel mindere mate ingezet als inzichtelijk ordeningskader, zoals:

- het koppelen van inhouden aan kenmerkende structurele probleemstellingen binnen de domeinen van de socialiteit;
- situering vanuit de verschillende dimensies van tijd, ruimte en socialiteit;
- mijlpaal-, domein- of beschavingsoverstijgende situering en duiding;
- actualisering.

Vanaf dit schooljaar is er op dit vlak wel een positieve ontwikkeling merkbaar. In de derde graad worden historische feiten frequenter vanuit kenmerkende probleemstellingen kritisch geduid, in een ruimere historische context gesitueerd en/of geactualiseerd. In de eerste en tweede graad gebeurt dit ofwel zelden ofwel weinig expliciet (leraarafhankelijk).

De leerinhouden worden in alle leerjaren voldoende vanuit de documentatie in het leerboek of de leerlingencursus (derde graad) besproken. De leerlingen ontwikkelen daarbij verschillende vaardigheden om informatie uit diverse soorten bronnen te halen, tot inhouden te verwerken, in het referentiekader te situeren, enz. Leraarafhankelijk wordt het bronnenmateriaal zelden tot geregeld met audiovisuele (waaronder ook multimedia) of andere informatiebronnen aangevuld.

De manier waarop en de diepgang waarmee bronnen en documentatie verwerkt worden, verschillen leraarafhankelijk. Ze zijn niet altijd concreet op geselecteerde leerplandoelstellingen rond inzicht en vaardigheden afgestemd. Op dit vlak ontbreekt de nodige samenhang volgens een uitgetekende leerlijn. Te vaak blijft het bronnenonderzoek beperkt tot inhoudsreconstructie (informatieverzameling) en identificatie van bronnen. Audiovisuele bronnen worden soms leerdoelgericht, maar evengoed eenzijdig illustratief ingezet. Inzichtelijke bronnenvergelijking, onderzoekend leren met toepassing van de

historische methode en kritiek (historisch speur- en denkwerk) worden leraarafhankelijk zelden tot enkele keren in de lessen geoefend. Vooral in de derde graad is er op dit vlak een positieve kentering.

In de tweede en derde graad staan de studiefocussen nog niet in alle leerjaren op punt. De leerplange-rictheid en inhoudelijke kwaliteit verschillen leraarafhankelijk. Daarover zijn er weinig of geen afspraken in de vakgroep. Enkele opdrachten zijn creatief en uitdagend (bijv. oral history, analyserend waarnemen van kunst tijdens een excursie). De leerlingen leren doelgericht informatie verwerven, analyseren en presenteren met gebruik van ict. Andere opdrachten beperken zich tot inhoudelijke verwerking van pasklare documentatie of nemen de proporties van een eindwerk aan, wat volgens het leerplan niet de bedoeling is.

De verplichte integratie van ict vertoont een positieve ontwikkeling. In de eerste graad worden de vakoverschrijdende eindtermen ict weliswaar nog niet volgens vakgebonden en vakoverschrijdende afspraken geïntegreerd. ict-oefeningen zijn er zeldzaam. In de andere graden zijn er positieve aanzetten in de vorm van enkele multimediale presentaties, enkele ict-zoekopdrachten en uitwisseling van informatie, documentatie en opdrachten via het elektronische communicatie- en leerplatform. In geval van zelfstandig werk passen de leerlingen ict-vaardigheden toe (vooral buiten de lessen).

De historische vorming wordt in de verschillende leerjaren enkele keren passend met studiereizen aangevuld of in vakdoorbrekende projecten op schoolniveau geïntegreerd (bijv. geïntegreerde werkperiodes). Deze activiteiten sluiten inhoudelijk tegelijk aan bij verschillende thema's van de vakoverschrijdende eindtermen, zoals opvoeden tot burgerzin, sociale vaardigheden, muzisch-creatieve vorming. In de lessen zelf worden de vakoverschrijdende eindtermen veeleer op een impliciete manier geïntegreerd, behalve wanneer de inhoudelijke samenhang voor de hand ligt.

De vakken gedrags- en cultuurwetenschappen, esthetica en geschiedenis maken samen deel uit van één vakgroep. De vakgroepwerking focust vooral op de vakken van Humane wetenschappen. De werking rond geschiedenis vertoont weinig inhoudelijke diepgang en samenhang. Er zijn enkel praktische en organisatorische afspraken: planning van de leerinhouden, gebruik van infrastructuur en leermiddelen, organisatie van excursies, enz. Leerdoelgerichte afspraken op basis van leerplanstudie ontbreken of leiden tot nog toe zelden of nooit tot het bijsturen en op elkaar afstemmen van het didactisch handelen. Gedurende lange tijd is de vakdidactische deskundigheid niet mee geëvolueerd met actuele concepten, zoals vertaald in de eindtermen. De recente opdrachtenwissels hebben daarin verandering gebracht en bieden meer garantie voor de ontwikkeling naar hedendaags geschiedenisonderwijs.

Leerlingenbegeleiding

De relatie met de leerlingen is in alle leerjaren open, constructief en gericht op een passende studiehouding en -motivatie. In die context worden studiehouding en gedrag permanent opgevolgd, maar soms te eenzijdig vanuit een negatieve invalshoek geëvalueerd.

De onderwijsstijl van de leraren bepaalt in grote mate de leerstijl van de leerlingen. Die varieert van overwegend centraal gestuurd (onderwijsleergesprek, klassikale oefeningen, synthesevragen als basis voor de evaluatie) tot interactief met geregelde toepassingen van zelfstandige oefeningen of groeps-werk. De leerlingen krijgen voldoende kans tot vraagstellen en antwoorden. Vooral in de derde graad is er vanaf dit schooljaar een ontwikkeling op gang gebracht naar meer emancipatorisch probleemoplossend denken en handelen door de leerlingen. Gezien dit in de voorbije jaren niet werd voorbereid, missen vele leerlingen de nodige competentie om op die manier te leren en te werken.

Leren leren en studiebegeleiding zijn er vooral in de vorm van afspraken, studietips, verwijzingen in de werkboeken en cursussen, herhalingsmomenten, feedback n.a.v. evaluatie, enz. In de eerste graad en deels ook nog in de tweede graad worden de leerinhouden aan de hand van synthesevragen (herhalings- of voorbeeldvragen) gestructureerd. Deze benadering ondersteunt het memoriserend leren. De vragen zijn echter niet optimaal op de leerplandoelstellingen afgestemd; ze missen de nodige doelgerichte gelaagdheid (dieptestructuur) en richten zich overwegend naar kennis en reproductie. In de studiebegeleiding zijn er relatief weinig sporen van het aanleren van probleemoplossend leren

In alle leerjaren worden de leerlingen gericht voorbereid op evaluatiemomenten. De leraren geven voldoende klassikale en individuele feedback aan de leerlingen bij toetsen, proefwerken of zelfstandig werk. Zij organiseren ook remediëring indien nodig. In geval van specifieke leer- of gedragsproble-

men sluit de begeleiding aan bij of verwijst men door naar de leerlingenbegeleiding op schoolniveau (bijv. sticordmaatregelen bij leerstoornissen, doorverwijzing naar studiemethodebegeleiding).

Leerlingenevaluatie

De leerlingenevaluatie bestaat uit dagelijks werk en proefwerken. Voor de organisatie en de puntenverhouding houdt men zich overal aan de afspraken op schoolniveau. In elk leerjaar sluiten de aard en de inhoud van de leerlingenevaluatie bij het onderwijsleerproces aan. Inhoudelijk wordt de leerlingenevaluatie vooral leraargebonden ingevuld. Er is weinig of geen samenhang.

In het algemeen wordt de leerlingenevaluatie hoofdzakelijk vanuit leerinhouden en onvoldoende expliciet vanuit leerdoelen ingevuld. De toetsen dagelijks werk bevatten overwegend reproductiegerichte kennis- en inzichtvragen (soms eenzijdig geïnspireerd op synthese- of voorbeeldvragen). Vele taken zijn gericht op het verwerken en synthetiseren van leerinhouden op basis van de documenten en bijhorende inhoudsvragen in de leer- en werkboeken. Actief leren, dat nochtans hier en daar in de lessen voorkomt, wordt onvoldoende gevalideerd (bijv. via geïntegreerde evaluatie). Met uitzondering van de evaluatie van de studiefocussen, krijgen vaardigheden en toepassingen, historisch speur- en denkwerk onvoldoende gewicht in de leerlingenevaluatie.

Tot en met vorig schooljaar waren de proefwerken in de meeste leerjaren onvoldoende afgestemd op alle categorieën leerplandoelstellingen. De aard en de inhoud van de vraagstelling waren te eenzijdig gericht op cognitieve of inzichtelijke (derde graad) reproductie van feiten, begrippen, verklaringen, verbanden of ontwikkelingen. Mede door de opdrachtenwissels is er in de loop van dit schooljaar een positieve ontwikkeling merkbaar. De vraagstelling wordt gevarieerder en peilt evenwichtiger naar de beheersing van verschillende categorieën doelstellingen: verschillende open en gesloten kennis- en inzichtvragen, gevarieerde vragen over situering in het referentiekader, meer vragen op basis van ondersteunende documentatie of bronnen, enkele vragen betreffende toepassing van historische kritiek of kritische duiding op een tekst- of beeldbron, enz.

De positieve ontwikkeling is echter nog niet algemeen. Er is tot nog toe onvoldoende samenwerking rond de inhoudelijke invulling van de leerlingenevaluatie

De studieresultaten van de leerlingen zijn in bepaalde leerjaren en studierichtingen soms problematisch. Gezien de evaluatie vorig schooljaar onvoldoende leerplangericht was, zijn de resultaten geen objectieve weergave van de mate waarin leerlingen alle categorieën leerplandoelstellingen beheersen.

Voorbeelden van goede praktijk

- De leerlingenzorg.
- De geregelde toepassing van actieve werkvormen in enkele leerjaren.
- Enkele leerdoelgerichte focussen in leerjaar II,1 en de derde graad.
- De studiereizen en de integratie van geschiedenis in enkele vakdoorbrekende projecten en activiteiten op schoolniveau.

Werkpunten

- Bij de leerplanrealisatie voldoende evenwichtig rekening houden met alle categorieën leerplandoelstellingen, in het bijzonder die in verband met de inzichtelijke integratie van het historische referentiekader in de studie van de samenlevingen en het historische onderzoek.
- Alle studiefocussen optimaal op de leerplancriteria en de daaraan verbonden leerplandoelstellingen afstemmen.
- Audiovisuele leermiddelen en ict doelgericht in het onderwijsleerproces integreren.
- De leerlingenevaluatie voldoende op alle categorieën leerplandoelstellingen afstemmen.
- In de vakgroepwerking meer inhoudelijke diepgang en samenhang nastreven.
- Vakoverschrijdende eindtermen doelbewuster implementeren.

3.1.2 Lichamelijke opvoeding

✓ *De eindtermen en de leerplandoelstellingen worden in voldoende mate gerealiseerd.*

Leerplanrealisatie

De eindtermen en leerplandoelstellingen worden globaal genomen in de drie graden in voldoende mate gerealiseerd. Op basis van controle van leerlingenagenda's (schooljaar 2006-2007) werden echter ook enkele ernstige hiaten vastgesteld. In de eerste graad betreft het vooral de ondermaatse aandacht voor zwemmen en contact- en verdedigingssporten. Ritmische en dansante vorming werd in de jongensgroepen (van de drie graden) niet of erg schaars aangeboden. In de derde graad tenslotte is binnen het luik 'gezonde en veilige levensstijl' de aandacht voor reanimatie en EHBO¹³ te beperkt. Naar aanleiding van de doorlichting heeft de vakgroep haar aanpak grondig getoetst aan de leerplannen. Dit resulteerde in relevante bijstellingen die in de loop van het voorbije schooljaar ook effectief werden doorgevoerd. De leerplanstudie gaf echter nog geen aanleiding tot het planmatig werken aan de persoonsgebonden doelen. Op dit vlak beperken de resultaten zich tot leraargebonden en partiële voorbeelden van goede praktijk.

Een aantal factoren ondersteunen de leerplanrealisatie.

De vakgroep bestaat uit gemotiveerde en pedagogisch geëngageerde leraren. Zij voelen zich duidelijk betrokken bij hun lesopdrachten en zijn ook bereid om op schoolniveau zich mee in te zetten (vakoverschrijdende projecten, gezondheidsopvoeding, opendeurdagen, 100-dagen, naschoolse sport, enz.). De vakgroep vergadert frequent informeel en geregeld ook formeel, hetgeen de onderlinge verstandhouding bevordert en ook resulteerde in gezamenlijke (zij het hoofdzakelijk organisatorische) afspraken. De leraren zijn zelfkritisch ingesteld, zijn zich bewust van een aantal minpunten die in de huidige aanpak vervat zitten en reflecteerden ook reeds over strategieën om het rendement van het bewegingsonderwijs te optimaliseren (o.a. interne professionalisering, teamteaching, coherente planningsdocumenten).

De meeste leraren volgen regelmatig vakspecifieke nascholing. Deze is echter niet gebaseerd op een gezamenlijke behoefteanalyse en wordt niet op een gestructureerde wijze gemultipliseerd.

De leraren zijn ook betrokken bij de uitbouw van een sport- en bewegingscultuur door het aanbieden van activiteiten tijdens de middagpauze en na de schooluren, het organiseren van sportdagen en via een inbreng bij vakoverschrijdende activiteiten (geïntegreerde werkperiodes).

Zowel de school als de vakgroep leveren inspanningen om een antwoord te vinden op de ondermaatse infrastructurele voorzieningen. Er worden bijkomende externe locaties ingehuurd, indien beschikbaar wordt de schoolbus ingeschakeld voor de verplaatsingen, een van de leraren behaalde een rijbrevet om met deze bus te rijden en de vakgroep zette afspraken op papier zodat de jaarplanning kan afgestemd worden op de diverse locaties.

Er zijn echter ook elementen die de leerplanrealisatie afremmen.

Ondanks hoger vernoemde initiatieven leggen de infrastructurele beperkingen toch een zware hypotheek op het rendement van de lessen lichamelijke opvoeding. De sportaccommodatie op de campus zelf bevat verschillende knelpunten (lage zoldering en erg kwetsbare vloer in de turnzaal, slechte akoestiek in de danszaal, polyvalente ruimte wordt bij regenweer ook als overdekte speelplaats ingeschakeld, onvoldoende sanitaire voorzieningen, enz.). Bij het opstellen van de uurroosters werd onvoldoende rekening gehouden met het optimaal benutten van de beschikbare ruimtes (voor vier lessen per week geven de vier leraren parallel aan elkaar les, terwijl de zalen twaalf uur per week leeg staan). De zalen zijn niet geschikt om met twee lesgroepen parallel te werken. Er wordt nog te weinig gebruik gemaakt van de mogelijkheden om de buitenterreinen op de scholencampus (of in de onmiddellijke omgeving ervan) mee in te schakelen. De verplaatsingstijd loopt soms op tot meer dan de helft van het blokkuur, wat uiteraard onaanvaardbaar is. Verder kunnen vragen gesteld worden bij de financiële bij-

---

¹³ ET 17 en 18 in de derde graad.

dragen die frequent verwacht worden van de leerlingen bij het gebruik van externe locaties (fitness, bowling, muurklimmen, enz.).

Een tweede belangrijk knelpunt situeert zich in het gebrek aan horizontale en verticale samenhang doorheen het curriculum. De school koos voor geslachtsgescheiden bewegingslessen en bovendien hebben de leraren in het verleden hun taak erg individueel opgevat. Dit resulteerde in een ongelijke invulling van het curriculum voor jongens en meisjes (vooral dans en voetbal) en voor sommige bewegingsgebieden een discontinue opbouw doorheen de graden (bijv. fitness, badminton en handbal). De vakgroep ontwikkelde zeer recent een planningsdocument waarin de verticale leerlijnen in kaart werden gebracht. De ordening van motorische vaardigheden is een eerste aanzet, met echter weinig ondersteunende waarde omdat verwijzingen naar leerplandoelstellingen en eindtermen hier niet aan gekoppeld werden.

Interimarissen worden slechts matig geholpen om hun opdracht naar behoren in te vullen. De structurele ondersteuning op vak- en schoolniveau is beperkt en onvolledig.

De vakgroep beschikt niet over een gelijkgerichte strategie voor de implementatie van de vakoverschrijdende eindtermen.

Leerlingenbegeleiding

De lessen verlopen doorgaans in een taakgericht en veilig (socio-emotioneel) leerklimaat. Er is een goed contact tussen leraren en leerlingen. De vakafspraken i.v.m. het dragen van aangepaste bewegingskledij worden goed opgevolgd. De leerlingenagenda's worden vaak summier ingevuld zodat ze het leerproces weinig ondersteunen.

Hoewel de vakgroep beschikt over interessant materiaal (verslagen van gevolgde nascholingen, zelf ontwikkelde kijkwijzers, hartslagmeters, DVD's met conditietrainingen), wordt dit opvallend leraar-gebonden ingezet. Een gezamenlijke aanpak volgens leerlijnen doorheen de graden en gericht op een actieve betrokkenheid van de leerlingen bij hun eigen leerproces ontbreekt. Hierdoor worden leerlingen niet op hun niveau uitgedaagd, wat zeker in verband kan gebracht worden met de soms matige motivatie die in sommige lessen blijkt.

Het extracurriculaire aanbod, ondersteuning voor dans- en gymdemonstraties, de optie-uren sport in de eerste graad en de sportdagen zijn voorbeelden van initiatieven waarbij de leerlingen aansluitend bij hun aanleg en motivatie bijkomende bewegingskansen krijgen (zie voorbeelden van goede praktijk).

Leerlingenevaluatie

De evaluatie gebeurt op het einde van een lessenreeks. De evaluatiecriteria betreffen overwegend de bewegingsgebonden doelen. Er gaat veel aandacht naar het in kaart brengen van de prestaties duurconditie. Soms wordt dit (alweer leraar-gebonden) benut als basis voor een gedifferentieerde evaluatie aansluitend bij de beginsituatie van de individuele leerling. In de derde graad biedt dit ook kansen om leerlingen op basis van deze gegevensverzameling te betrekken bij het bepalen van eigen fitheidsdoelen (ET 20).

De aandacht voor het evalueren van leerplandoelstellingen die niet rechtstreeks verwijzen naar de motorische prestatie als dusdanig (bijv. bewegingsanalyse en –remediëring, helpen en bijstaan, rollen invullen van coach, scheidsrechter of spelparticipant, spontaan veiligheidsprincipes toepassen) is beperkt, de criteria zijn meestal nog vaag en missen bovendien een opbouw doorheen de graden.

Leerlingen worden weinig betrokken bij de evaluatie van hun leerproces en leervorderingen.

Rapportcijfers worden meestal zinvol toegelicht. Remediëringstips op maat van de leerling zijn veeleer zeldzaam.

Voorbeelden van goede praktijk

- De sterke vak- en schoolbetrokkenheid van de leraren.
- De inhoudelijke uitwerking van de sportdagen, met extra aandacht voor leidinggevende taken voor de laatstejaarsleerlingen.

- De keuzes die gemaakt werden om het optioneel gedeelte in de eerste graad in te vullen.
- De zelfkritische ingesteldheid van de vakgroep.

Werkpunten

- De recente bijstellingen m.b.t. het aanbieden van een volwaardig curriculum duurzaam implementeren.
- In de derde graad de eindtermen m.b.t. EHBO en reanimatie realiseren.
- De krachten bundelen om als vakgroep een gelijkgerichte aanpak uit te bouwen.
  - Leerlijnen ontwikkelen voor de bewegings- en persoonsgebonden doelen.
  - Het gebruik van infrastructuur verbeteren en de verplaatsingstijden terugdringen.
  - Evaluatiecriteria ontwikkelen voor bewegings- en persoonsgebonden leerplanonderdelen.
- Voor het schoolbeleid:
  - De sportinfrastructuur efficiënter aanwenden (uurroosters), optimaliseren en uitbreiden.
  - De begeleiding van beginnende leraren verder structureel uitwerken.
  - De grootte en samenstelling van de lesgroepen op een consequente manier bewaken.

3.2 Vakoverschrijdende eindtermen

- ✓ *De vakoverschrijdende eindtermen worden voldoende nagestreefd. Er zijn veel sterke punten. Er zijn ook een aantal minpunten. De sterke punten wegen echter duidelijk zwaarder door dan de minder sterke punten.*

Visieontwikkeling en planning

Er leeft in de school een sterke traditie van vakoverschrijdend werken, waarbij op een evenwichtige manier aandacht wordt besteed aan de brede en harmonische vorming van de leerlingen. Het verband met het doelenkader van de vakoverschrijdende eindtermen (VOET) werd tot voor kort echter niet nadrukkelijk onderzocht of geëxpliciteerd. Het voorbije schooljaar werd een inhaalbeweging opgestart. De leraren zijn ondertussen vertrouwd geraakt met de VOET en voor de verschillende projecten werd een inventarisatie gemaakt van de VOET die worden nagestreefd. Verder stimuleerde de schoolleiding de verschillende vakgroepen om via het screenen van leerplannen en handboeken ook vanuit de vakken extra aandacht te besteden aan het meer bewust werken aan de VOET. Het is echter onduidelijk wie verantwoordelijk is voor de coördinatie. Van een coherent ‘VOET-beleid’ met aandacht voor sensibilisering, professionalisering, prioritering, stappenplannen, opvolging en bijsturing is dus duidelijk nog geen sprake.

Uitvoering

Tijdens de schooldoorlichting werd ingezoomd op verschillende initiatieven en projecten (geïntegreerde werkperiodes, musical, sportdagen, reizen). De vakoverschrijdende eindtermen blijken hierin behoorlijk aan bod te komen. De zeer grondige en vooral creatieve uitwerking resulteert in een aanpak waarbij leerlingen ruime ontplooiingskansen krijgen. De keuzemogelijkheden voor verschillende vormen van engagement (bijv. Turkijereis, musical) verhogen de motivatie van de leerlingen en stimuleren hen in het verder ontwikkelen van hun persoonlijke competenties. Algemeen kan gesteld worden dat het een rijk aanbod betreft, evenwichtig gespreid over de drie graden, resulterend in een sterke pedagogische meerwaarde.

Op het niveau van de vakgroepen werd meestal afgesproken dat in de planningsdocumenten ook aandacht zou gaan naar een koppeling van leerinhouden aan de VOET, maar de implementatie ervan in de klaspraktijk beperkt zich nog sterk tot leraargebonden initiatieven. Toch is een evolutie in positieve zin merkbaar, vooral dan waar handboeken bijkomende ondersteuning bieden.

Evaluatie en bijsturing

Door de beperkte aandacht voor visieontwikkeling en planning kwam ook de aandacht voor evaluatie en bijsturing als formele fase nog niet echt van de grond. De betrokken leraren zijn voldoende zelfkritisch ingesteld om spontaan en eigenlijk ook vrij systematisch de initiatieven op organisatorisch en pedagogisch vlak te evalueren en bij te sturen. Wanneer in de toekomst echter meer vanuit het VOET-kader zal gewerkt worden, krijgt deze evaluatie ook een andere invulling. Verder is het jammer dat door het verwaarlozen van de coördinatie nog sterk op ‘eilandjes’ gewerkt wordt. Voorbeelden van goede praktijk (zoals een attitude-evaluatie in de tweede graad) worden hierdoor niet benut om schoolbreed uit te werken. Mogelijke hiaten werden tot nu toe nog niet geïnventariseerd.

Voorbeelden van goede praktijk

- De kwaliteit van verschillende projecten en extracurriculaire initiatieven.
- De attitude-evaluatie in de tweede graad.

Werkpunten

- Op basis van de bestaande activiteiten en projecten een VOET-beleid uitbouwen.
- De VOET vooral op vakniveau explicieter en bewuster nastreven.

3.3 Kernproces in relatie tot het schoolbeleid

Curriculum

Het samengaan van impulsen tot ontwikkeling en vernieuwing op beleidsniveau en de betrokkenheid en het potentieel van de leraren op vakniveau brengt in de meeste vakken een dynamiek op gang, die de leerplanrealisatie en het onderwijsleerproces positief beïnvloedt. Daarnaast blijven nog restanten bestaan van een schoolcultuur die kwaliteit van het studiepeil eenzijdig vereenzelvigt met ‘cognitieve benadering van leerstof’. De stimulansen tot leerplangericht werken volgens leerlijnen en met gebruik van interactieve werkvormen, waarmee ook vaardigheden en toepassingen volwaardig geïntegreerd worden, neemt in de vakken met verschillende snelheden op. Op schoolniveau is er op dit vlak nog geen eenduidige strategie voor overkoepelende coördinatie en opvolging.

In de doorgelichte vakken waren er tot en met vorig schooljaar tekorten betreffende de evenwichtige realisatie van alle leerplanonderdelen en categorieën leerplandoelstellingen. Via leerplanstudie en aangepaste planning zijn in korte tijd noodzakelijke bijstellingen doorgevoerd of in gang gezet. In enkele vakken weliswaar blijft de realisatie van bepaalde leerplanonderdelen of categorieën leerplandoelstellingen veeleer zwak. Die houden niet zelden verband met vernieuwende concepten verbonden aan vakgebonden of vakoverschrijdende eindtermen. Vaak ontbreekt de nodige samenhang tussen het bijbrengen van leerinhouden en het bijbrengen van vaardigheden en strategieën. Hier en daar en voor bepaalde onderdelen slaagt men er wel in het onderwijsleerproces leerdoelgericht en actualiteitgebonden in te vullen.

In de meeste doorgelichte vakken verloopt de ontwikkeling van leerlijnen moeizaam. Ter bevordering van de gelijkgerichtheid kiest men in enkele vakken voor een zelfde leerboekenreeks. Er is geregeld overleg in de vakgroepen. Afspraken missen echter vaak de nodige inhoudelijke diepgang of leerplangerichte verankering (concrete koppeling aan leerplandoelstellingen). Individuele visies en aanpak halen het op gecoördineerd werken. In het curriculum leidt dit tot inhoudelijke overlappingsen of tot het niet gelijkgericht toekennen van gewichten aan de verschillende categorieën leerplandoelstellingen. Waar goed samengewerkt wordt, slaagt men erin leerlijnen te realiseren voor bepaalde leerplanonderdelen (bijv. actualiteit in het vak economie).

Zowel in de basisvorming als in het specifieke gedeelte zijn er leerplandoelstellingen die interactieve werkvormen veronderstellen. De schoolleiding stimuleert het gebruik van dergelijke werkvormen vanuit de methodeklassen, projecten, het taalbeleid en het ict-beleid. Op vakniveau is nog niet iedereen overtuigd van het samengaan van interactief onderwijs en het behoud van een behoorlijk studiepeil. De traditionele inhoudgerichte en cognitieve aanpak blijft voortbestaan naast de interactieve, vaardigheidsgerichte aanpak. Tot nog toe slaagt men er niet volledig in de twee benaderingen te versmelten. Voorbeelden van goede praktijk in de methodeklassen, bepaalde vakken of projecten worden onvoldoende als hefboom gebruikt voor verruiming.

Daar waar leraren geregeld interactieve werkvormen toepassen, is er ruimte voor meer interventies van de leerlingen via presentaties en discussies. Daarnaast versterkt een aantal vakoverschrijdende projecten de taligheid van de leerlingen. Niet iedereen biedt echter op klasniveau de nodige spreekkansen. Tevens is er zowel bij leraren als bij leerlingen meer aandacht nodig om dialectklanken te vermijden.

Het didactische gebruik van het elektronische leerplatform, multimedia en ict staat in de doorgelichte vakken nog niet op punt. De afstemming van het gebruik op de leerplandoelstellingen of vakoverschrijdende eindtermen ict is nog niet voldoende geconcretiseerd. In de enquête op schoolniveau lijkt het gebruik reeds ruim verspreid maar worden eveneens vak- en leraarafhankelijke verschillen vastgesteld. Dit valt voor een groot deel samen met het in meer of mindere mate toepassen van interactieve werkvormen. Daarnaast is de ict-infrastructuur nog niet optimaal afgestemd op alle eisen van gebruik (vakoverschrijdende eindtermen ict in de eerste graad, leerplandoelstellingen in de andere graden).

Zowel op school- als op vakniveau wordt reeds enkele jaren doelbewust gewerkt rond de specifieke eindtermen en de onderzoekscompetentie daarin. De inspanningen van professionalisering en overleg leiden tot resultaten. In bepaalde polen wordt vakoverschrijdend samengewerkt (bijv. moderne talen).

De aanpak van de onderzoekscompetentie brengt nieuwe invalshoeken in het onderwijsleerproces zoals competentieleren, aandacht voor communicatieve en organisatorische vaardigheden, procesmatig handelen, reflecteren en evalueren. In de realisatie zijn er wel nog verschillen qua vorm en het toegekend gewicht. De ontwikkeling naar gelijkgerichtheid is nog niet afgerond.

In alle doorgelichte vakken vormen de organisatie van projectwerking, extramuros activiteiten en de aansluiting met projecten en activiteiten op schoolniveau (bijv. geïntegreerde werkperiodes, school-sport) een verrijking voor de leerplanrealisatie en de brede vorming van de leerlingen. De koppeling van deze activiteiten aan de vakoverschrijdende eindtermen gebeurt vooral vanuit het schoolniveau. In de vakken zelf zijn er voor het nastreven van de vakoverschrijdende eindtermen vooralsnog weinig sporen van een gecoördineerde aanpak en gelijkgerichte implementatiestrategie.

Leerlingenbegeleiding

Het open schoolklimaat en de leefregels rond houding en gedrag op schoolniveau vertalen zich op vakniveau in een gunstig socio-emotioneel leef- en leerklimaat. De bezorgdheid om het welbevinden van de leerlingen staat in bepaalde vakken enigszins in contrast met de strengheid ten aanzien van studieresultaten.

Het voortbestaan van de traditionele inhoudgerichte en cognitieve benadering naast de interactieve, vaardigheidsgerichte benadering komt ook tot uiting in de aanpak van de studiebegeleiding. Concreet betekent dit dat begeleiding en remediëring in verschillende vakken nog vaak hoofdzakelijk vertrekken vanuit studieresultaten en gericht zijn op leerhouding, studieplanning en attitudes zoals inzet, houding, stiptheid. Waar interactieve en communicatieve werkvormen toegepast worden, zijn er reeds aanzetten tot het begeleiden van processen en reflectie. In die gevallen worden de leerlingen ook meer aangezet tot kritisch en emancipatorisch denken en handelen.

De aansturing van de schoolleiding om leren leren in alle vakken op te nemen, resulteert in vele vakken nog niet in uitgetekende strategieën voor het aanleren en remediëren van alle categorieën leervaardigheden (zie eindtermen leren leren). Gekoppeld aan de manier van evalueren wordt leren leren nog vaak ingevuld vanuit de invalshoeken studiehouding, -planning en reproductief, memoriserend leren. Leerstrategieën met het oog op zelfstandig leren, constructivistisch leren, competentieleren, organisatiebekwaamheid, enz. worden nog te weinig expliciet in leren leren op vakniveau opgenomen. Leren leren wordt in bijna geen enkel vak volgens een leerlijn tot en met de derde graad doorgetrokken.

In alle vakken krijgen de leerlingen voldoende informatie over wat ze moeten kennen en kunnen in voorbereiding op evaluatiemomenten. In enkele gevallen worden de herhalingsmomenten creatief ingevuld en zetten zij de leerlingen aan tot een inzichtelijke en vaardigheidsgerichte verwerking van de leerstof. In andere gevallen gebeurt de herhaling in de vorm van herhalings- of voorbeeldvragen die het leren van de leerlingen verenigen tot memoriseren en reproduceren.

Er is voldoende aandacht voor feedback op evaluatie en studieresultaten. Vormen van remediëring komen voor; vooral in de eerste en de tweede graad worden leerlingen vanuit de vakken geregeld naar de extralessen studiemethodebegeleiding doorverwezen. In alle vakken volgt men de afspraken op schoolniveau over sticordimaatregelen voor leerlingen met leerstoornissen.

Leerlingenevaluatie

Voor wat organisatie en puntenverhoudingen betreft houdt men zich in alle vakken aan de afspraken op schoolniveau.

Inhoudelijk varieert de kwaliteit van de leerlingenevaluatie vak- en/of leraarafhankelijk. In de meeste vakgroepen is men op dit vlak nog niet tot de nodige samenhang gekomen. Voor wat de leerinhouden betreft beantwoordt de leerlingenevaluatie doorgaans aan de representativiteitseisen. In vele gevallen overheerst reproductiegericht en cognitief evalueren en hebben de andere categorieën leerplandoelstellingen (vaardigheden en toepassingen) onvoldoende gewicht in de leerlingenevaluatie. Voor opdrachten en evaluatievragen inspireert men zich weinig tot onvoldoende op de leerplanconcepten en -doelstellingen. In enkele gevallen werd ook hergebruik van vragen vastgesteld.

Vormen van alternatieve evaluatie komen weinig of niet voor, ook niet in de methodeklassen of voor de evaluatie van onderzoekscompetentie of zelfstandig werk. In deze laatste gevallen is er in de vakken geen gelijkgerichtheid over het toekennen van gewichten aan het eindproduct en het proces. In de meeste gevallen heeft het eindproduct het grootste gewicht in de eindbeoordeling.

De schoolleiding verwacht een beoordeling van houding en gedrag in elk vak, maar bindt daar verder weinig of geen inhoudelijke criteria aan vast. In de vakken worden die vaak eenzijdig vanuit een negatieve invalshoek beoordeeld en opgenomen in de quotering dagelijks werk.

De studieresultaten zijn doorslaggevend in de attestering en oriëntering van de leerlingen. De commentaren in de rapporten zijn ook meestal op de resultaten geïnspireerd en in veel mindere mate op de onderliggende beheersing van geëvalueerde leerplanonderdelen of -doelstellingen. Er zijn zowel positieve als negatieve aanmerkingen. De commentaren blijven echter hoofdzakelijk beperkt tot vaststellingen over studiehouding en gedrag.

Interne kwaliteitszorg kernproces.

In de vakgroepen of individueel reflecteert men geregeld over de leerplanrealisatie, het onderwijsleerproces en de leerlingenevaluatie. Dit leidt hier en daar tot relevante bijstellingen.

Zelfevaluatie op vakniveau gebeurt nog vaak vanuit een zelfbeeld en de eigen visie op onderwijskwaliteit. Ze leidt zelden tot structurele bijsturing van het didactisch handelen op grond van uitgetekende leerlijnen of de vergelijking van interne met externe referentiegegevens. In de vakgroepverslagen zijn daarvan in elk geval weinig of geen sporen terug te vinden. In de zelfevaluatie worden zwakkere punten nog vaak met factoren buiten het eigen didactisch handelen in verband gebracht, zoals bijvoorbeeld de studiehouding en motivatie van de leerlingen. In de meeste vakken is men zich niet bewust van het schoolrendement voor wat de attestering, de zittenblijvers en het aantal schoolverlaters betreft. Het onderwijsleerproces en de studiebegeleiding op vakniveau worden onvoldoende geëvalueerd in relatie tot de leerlingenevaluatie, de studieresultaten en de attestering.

In de meeste vakken staat men open voor professionalisering en wordt geregeld nascholing gevolgd. De impact van de gevolgde nascholing is vooral een individuele aangelegenheid. Multiplicatie komt in mindere mate voor, behalve in geval van vakdoorbrekende projecten of initiatieven.

4 WELKE RESULTATEN BOEKT DE SCHOOL?

4.1 Schoolrendement

- ✓ *Rekening houdend met de eigenheid van de school is het algemeen rendement veeleer zwak. Dit blijkt uit de gemiddelde resultaten, de zittenblijvers en schoolverlaters, de doorstroming naar het hoger onderwijs.*

Attestering

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de attesteringsgemiddelden (in procent uitgedrukt) van de school over de laatste vijf schooljaren (2002-2003 tot 2006-2007) in vergelijking met de Vlaamse gemiddelden. De Vlaamse attesteringsgemiddelden zijn referentiegegevens, geen na te streven normen.

	A-attesten		B-attesten		C-attesten		Uitgesteld	
	Gem.	School	Gem.	School	Gem.	School	Gem.	School
1A	87,8%	79,3%	9,6%	9,3%	2,7%	11,4%	0,9%	4,4%
2A	81,5%	73,3%	16,3%	19,6%	2,1%	7,1%	1,3%	13,4%
1B	93,0%	75,0%	0,0%	0,0%	7,0%	25,0%	0,4%	0,0%
BVL	84,1%	66,7%	5,3%	8,3%	10,6%	25,0%	1,2%	0,0%
1ste graad	85,2%	76,2%	11,4%	14,1%	3,4%	9,7%	1,1%	8,6%
ASO-II,1	89,1%	71,1%	7,9%	17,4%	3,0%	11,5%	2,7%	19,6%
ASO-II,2	82,4%	67,9%	14,3%	17,3%	3,3%	14,8%	3,3%	25,8%
ASO-III,1	92,2%	85,9%	0,0%	0,0%	7,7%	14,1%	5,8%	23,3%
ASO-III,2	97,4%	96,0%	0,0%	0,0%	2,6%	4,0%	2,5%	9,9%
ASO	89,8%	79,2%	6,1%	9,6%	4,1%	11,2%	3,5%	19,8%
Totaal	86,6%	78,0%	7,8%	11,4%	5,5%	10,6%	2,7%	15,3%

Behalve in de derde graad ligt het gemiddelde percentage A-attesten in alle leerjaren significant onder en het gemiddelde percentage B- en C-attesten significant boven de Vlaamse referentiegegevens. Opvallend is het hoge gemiddelde percentage C-attesten in alle leerjaren tot en met leerjaar III,1. Heroriëntering en selectie beperken zich niet tot de eindjaren van een graad (scharniermomenten in de leerlingenoriëntering), maar gebeuren in alle leerjaren. Volgens de school zijn deze opmerkelijke gemiddelde percentages het gevolg van de aandacht voor de kwaliteit van het studiepeil en de doorstroming naar het hoger onderwijs. Niettemin wijzen de vele C-attesten op een onvoldoende prospectief en (her)oriënterend deliberatiebeleid. De attestering leidt evenmin tot een tijdige leerlingenoriëntering, gezien deze tot en met leerjaar III,1 doorgetrokken wordt. De school heeft nog niet geanalyseerd in hoeverre de (neven)instroom van leerlingen de attesteringsgegevens mee beïnvloedt. Het aantal uitgestelde beslissingen is opvallend hoog. De toekenning van uitgestelde beslissingen gebeurt niet volgens de geest van de regelgeving; ze beperkt zich niet tot uitzonderlijke en individuele gevallen.

De school heeft de attestering nog niet geëvalueerd in relatie tot onderliggende onderwijskundige processen zoals de leerplanrealisatie, leren leren, studiebegeleiding en de leerlingenevaluatie.

Zittenblijvers, schoolverlaters

Gekoppeld aan het hoge gemiddelde percentage B-en C-attesten is het aantal bissers¹⁴ en schoolverlaters groot. Berekend over de laatste vijf schooljaren zit gemiddeld 7,5 % van de eigen schoolbevolking een leerjaar over. Het percentage neemt weliswaar af en bedraagt in het schooljaar 2006-2007 nog 4,74 %. In de laatste vijf schooljaren zijn er van alle leerlingen (exclusief leerjaar III,2) jaarlijks gemiddeld 16,8 % die de school verlaten. Onderstaande tabel geeft aan hoeveel procent van de leerlingen die in hetzij leerjaar 1A, hetzij leerjaar II,1 starten, op tijd of met vertraging het getuigschrift van de eerste graad of het diploma secundair onderwijs in de eigen school behaalt in vergelijking met het Vlaamse referentiecijfer (periode 2003-2006). Uit deze gegevens blijkt eveneens het groot aantal

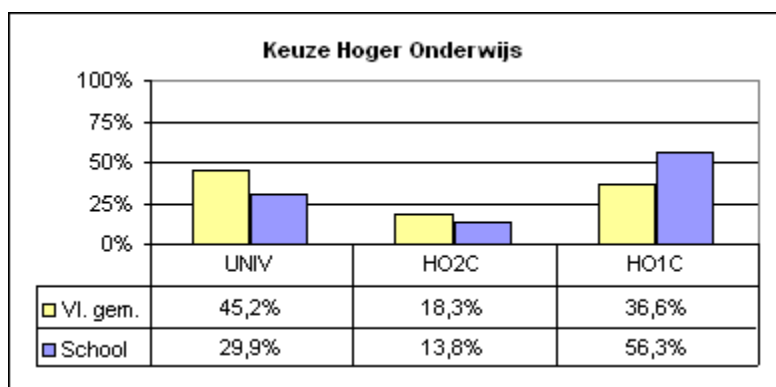
¹⁴ Leerling uit de eigen school die het jaar overzit.

schoolverlaters. De uitstroom van leerlingen met een A-attest is te verwaarlozen. De schoolverlaters zijn vooral leerlingen uit leerjaar 2A en de tweede graad met een B- of C-attest.

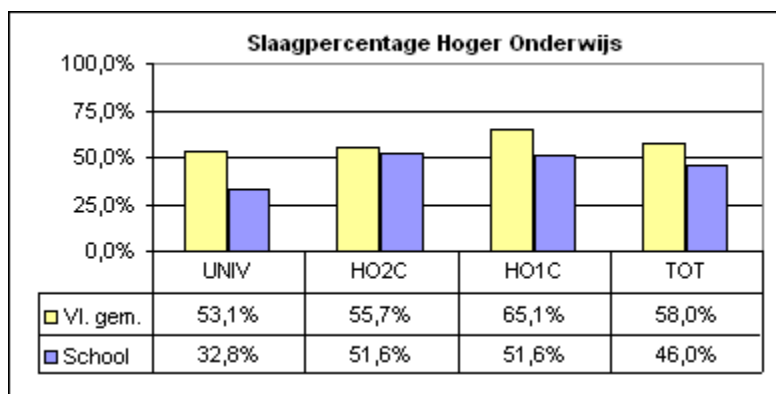
	school	Vlaams referentiepercentage
eerste graad (start 1A)	58,3 %	88,3 %
tweede en derde graad ASO	45,4 %	73,5 %

Doorstroming hoger onderwijs

Uit de cijfergegevens over de doorstroming naar het hoger onderwijs blijkt dat in het geheel van de school de meerderheid van de leerlingen kiest voor hoger onderwijs 1 cyclus (zie grafiek hieronder: afgestudeerden periode 2000-2003). In de studierichtingen met klassieke talen en wiskunde is het percentage leerlingen dat kiest voor universiteit vergelijkbaar met de Vlaamse referentiegegevens.

De algemene gemiddelde slaagpercentages van de afgestudeerden liggen voor alle niveaus van het hoger onderwijs onder de Vlaamse referentiegegevens (zie grafiek hieronder: afgestudeerden periode 200-2003). Per studierichting moet dit genuanceerd worden, maar gezien de kleine absolute aantallen is het niet relevant de percentages af te zetten tegen de Vlaamse referentiegegevens.

De school houdt de gegevens van haar leerlingen over de doorstroming naar hoger onderwijs en de slaagpercentages reeds jaren nauwgezet bij en heeft er haar studiekeuzebegeleiding op afgestemd. Uit die gegevens (afgestudeerden periode 2004-2006) blijkt eveneens dat de meerderheid van de leerlingen kiest voor hoger onderwijs buiten de universiteit, vooral vanuit de studierichtingen Humane wetenschappen en Economie-moderne talen. De gemiddelde slaagpercentages sluiten zowel voor universiteit als voor hoger onderwijs buiten de universiteit aan bij de Vlaamse referentiegegevens.

4.2 Welbevinden

Leerlingen

Onderstaande vaststellingen steunen op de resultaten van de gesprekken die gevoerd zijn bij een representatief staal van de schoolbevolking. Er werden gesprekken gevoerd met leerlingen in groepen van 12 per graad. Hun meningen zijn gerangschikt onder vier schalen die op hun beurt onderverdeeld zijn in verschillende subschalen. De resultaten worden vergeleken met het gemiddelde van de resultaten van de bevestigingen tijdens de schooldoorlichtingen van 2002-2003 en 2003-2004.

Het algemeen welbevinden van de school spoort met het gemiddelde waarover de inspectie beschikt. Het valt op dat de eerstegraadsleerlingen overwegend minder tevreden zijn, met uitzondering van de regelgeving, de studiedruk en het leerprogramma.

Beleving en tevredenheid op klas- en schoolniveau

De inspraak op klassenniveau scoort voor de leerlingen van de eerste en de tweede graad iets lager dan gemiddeld. Ze merken op dat sommige leraren hun vragen negeren, omdat ze onder tijdsdruk staan om hun leerplan te realiseren.

De contacten met de leraren ervaren de meeste leerlingen als positief. Toch vinden de eerstegraadsleerlingen dat er leraargebonden verschillen zijn. De tweede en de derde graad zijn unaniem tevreden. Ze vinden dat ze aangename en vlotte leraren hebben en dat ze algemeen goed worden ondersteund in hun leerproces en bij hun studiekeuze. Voor ondersteuning kunnen ze bij de meeste leraren terecht.

Het welbevinden m.b.t. het leerproces scoort in de eerste graad minder goed. De leerlingen vinden sommige lessen saai. Er is weinig afwisseling en de leerboeken zijn verouderd. De leerlingen van de tweede en van de derde graad daarentegen zijn over de hele lijn tevreden. Ze vinden dat de leraren moeite doen om afwisseling binnen de lessen te brengen. Ze kunnen voldoende gebruikmaken van computers en audiovisuele leermiddelen. Toch dringen ze erop aan dat in enkele lokalen de leermiddelen worden gemoderniseerd. In de tweede graad worden sommige aangekochte leerboeken niet voldoende gebruikt.

Het welbevinden m.b.t. de infrastructuur en voorzieningen scoort in de eerste graad lager dan in de andere graden. De eerstegraadsleerlingen beklagen zich over de hygiëne in de toiletten op de speelplaats, de oude lokalen, het doorbuigen van de vloer in het lokaal voor plastische opvoeding, het knippen van de lampen in sommige lokalen en de afbladderende verf op het bord van de methodeklas. De tweede- en de derdegraadsleerlingen vinden vooral de sportzaal, het sportmateriaal en de kleedkamers van de meisjes niet goed. Ze vertonen begrip voor het onderhoud dat de oude gebouwen vergen, maar vinden toch dat hun lokalen mogen worden verfraaid, hoewel heel wat leraren doen wat ze kunnen om de lokalen zo goed mogelijk in te richten. Voorts geven de leerlingen van de derde graad aan dat er te weinig leermiddelen voor de wetenschapsvakken zijn.

Over de *actieplannen op schoolniveau* zijn de meeste leerlingen tevreden. Ze zijn tevreden over de geïntegreerde werkperiodes en over de schooluitstappen. De uitstappen zijn meestal gekoppeld aan de leerinhouden en er wordt in een gids voorzien. Ze appreciëren de inspanning die de school doet om alle leerlingen de kans te geven mee te gaan op excursies. De derdegraadsleerlingen zijn algemeen tevreden over het ruime gamma van culturele activiteiten dat de cultuurcel na de lessen aanbiedt en de stimulansen die ervan uitgaan.

Over het *schoolklimaat* zijn de leerlingen unaniem tevreden. Het lyceum wordt gekenmerkt als een school met een open en aangenaam schoolklimaat. De leerlingen van het eindjaar zijn in hun nopjes over 'het kot', een eigen leefruimte waarvoor zij de volle verantwoordelijkheid dragen.

In verband met *de regelgeving* scoort de school in de drie graden goed. Het schoolreglement is niet te streng en het wordt door de leraren consequent toegepast.

Inspraak op schoolniveau scoort enkel in de derde graad goed. De leerlingen van de derde graad vinden dat de leerlingenraad goed werk levert en zijn tevreden over de verwezenlijkingen zoals het invoeren van een groentedag en de sensibiliseringscampagne tegen aids. De andere leerlingen vinden dat ze

wel voorstellen kunnen doen aan de leerlingenraad, maar dat er weinig wordt goedgekeurd en weinig wordt uitgevoerd. Over de inspraak betreffende de examenroosters zijn ze evenmin tevreden.

Wat de *contacten met de andere personeelsleden* van de school betreft, zijn de meeste leerlingen tevreden, op enkele uitzonderingen in de eerste graad na. De leerlingen vinden dat ze zeer goed worden opgevangen door de personeelsleden van het leerlingensecretariaat en door de directie. Ook uiten ze hun tevredenheid over het onderhoudspersoneel.

Het welbevinden m.b.t. *beleving en tevredenheid m.b.t. studiedruk en leerprogramma* scoort iets boven het gemiddelde.

Over de *studiedruk* zijn alle leerlingen tevreden. De leraren maken onderlinge afspraken over taken en opdrachten. Voor de rapporten zijn er soms piekmomenten

Ook wat het *leerprogramma en de inhoud* betreft, scoort de school boven het gemiddelde, hoewel de leerlingen van de eerste graad opmerken dat de leerstof niet altijd goed over het schooljaar wordt verdeeld. Voor sommige vakken is de leerplanvordering in het begin van het schooljaar te traag, waardoor er tegen het einde van het schooljaar een inhaalbeweging gebeurt en sommige hoofdstukken zelfstandig moeten worden verwerkt.

Over het *puntensysteem* zijn vooral de leerlingen minder tevreden. Ze vinden dat er voor sommige vakken een subjectieve beoordeling is en dat de attitudebeoordeling willekeurig gebeurt: sommige leraren trekken alleen maar punten af voor attitudes, andere leraren geven extra punten bij voor inzet.

Het gedrag

De meeste leerlingen vinden hun eigen gedrag en dat van hun medeleerlingen respectvol. Toch beklagen ze zich erover dat sommige leerlingen de lessen storen en zich niet altijd goed gedragen op school.

De beleving en tevredenheid m.b.t. vrienden

De leerlingen vinden dat er weinig spijbel- en pestgedrag is en dat geen leerlingen worden uitgesloten.

De leerlingen besluiten dat ze graag naar deze school komen. Ze voelen er zich vrij en krijgen voldoende kansen om zich te ontplooien. Het contact met hun leraren in een open sfeer van vertrouwen ervaren ze als zeer positief.

Personeel

Er werden gesprekken gevoerd met leraren van niet doorgelichte vakken, leden van de pedagogische raad, het ondersteunend personeel, verantwoordelijken van werkgroepen en vakgroepen.

Het werkklimaat in de school en het welbevinden van de personeelsleden zijn positief. De meeste personeelsleden zijn tevreden met de lesopdrachten en de overwegend evenwichtige taakverdeling. Via de vakgroepen, functioneringsgesprekken en informele contacten met de directeur kunnen zij communiceren over hun pedagogische en materiële behoeften en over hun individuele verwachtingen. In de mate van het mogelijke wordt daarmee rekening gehouden.

De personeelsleden waarderen het participatieve karakter van het schoolbeleid en de open communicatie. De participatieorganen, de vak- en werkgroepen bieden volgens hen voldoende gelegenheid tot overleg. Daarnaast blijft er in de schoolorganisatie ruimte voor individueel initiatief.

De meeste personeelsleden voelen zich betrokken en engageren zich zowel op vak- als op schoolniveau. Ze ervaren voldoende inhoudelijke, organisatorische en materiële ondersteuning bij het organiseren van activiteiten. Er zijn enkele enthousiaste trekkers. Die kunnen voldoende terugvallen op de collegialiteit en medewerking van de collega's. Iedereen waardeert de striktere planning van de geïntegreerde werkperiodes en de extramuros activiteiten.

De personeelsleden zijn van oordeel dat de campus enerzijds problemen geeft voor de functionaliteit en de materiële inrichting van hedendaags onderwijs, maar anderzijds een open, kleinschalige en cultuurhistorische sfeer oproept. Zij zijn overwegend tevreden over de inspanningen die de school levert voor de materiële uitrusting in de verschillende vakken en tonen begrip voor de financiële en infrastructurele beperkingen op dit vlak.

Externe partners

Er werden gesprekken gevoerd met leden van het oudercomité.

De schoolkeuze van de ouders wordt onder andere bepaald door het pedagogische project, het open schoolklimaat, de kleinschaligheid en het democratisch karakter van de school. De ouders waarderen de goede relatie tussen de leerlingen, de directie en de personeelsleden. Ze zijn tevreden over de aangeboden vorming met de vele school- en extramuros activiteiten. De zorg voor planning en communicatie is op dit vlak recentelijk beter geworden. Volgens de ouders lopen de schoolkosten niet te hoog op en is de school steeds bereid om daarover overleg te plegen (bijv. in het oudercomité en in de schoolraad).

Er is een goede communicatie over de schoolorganisatie, de leefregels en de opvolging ervan. De ouders waarderen de grote bereikbaarheid van de directeur en de verantwoordelijken voor de opvolging en begeleiding van de leerlingen. Volgens hen informeert de school de betrokken ouders steeds tijdig over vastgestelde problemen en betreft zij hen voldoende bij de opvolging ervan.

5 CONCLUSIES

5.1 Wat zijn de sterke punten van de school?

- Het engagement van de schoolleiding gekoppeld aan participatie en open communicatie.
- Het uitwerken van prioritaire beleidslijnen in een strategisch visieplan.
- Het positieve schoolklimaat en het welbevinden van de meeste betrokkenen.
- De identificatie van de personeelsleden met de school.
- De brede en harmonische vorming.
- De administratieve en dienstverlenende ondersteuning in de schoolorganisatie.

5.2 Wat zijn de zwakke punten van de school?

5.2.1 Punten voor verbetering vatbaar

- De coördinatie bij de implementatie van beleidslijnen op onderwijskundig vlak.
- Deelaspecten van de leerlingenbegeleiding.
- De leerplanrealisatie geschiedenis in de tweede en derde graad
- De aansturing en opvolging van het pedagogisch-didactische luik van het ict-beleid.
- De leerlingenevaluatie.
- Het deliberatiebeleid.
- Het schoolrendement in relatie tot het curriculum, de studiebegeleiding en de leerlingenevaluatie.
- De bewoonbaarheid van de gebouwen: groot en klein onderhoud.
- De infrastructuur voor lichamelijke opvoeding.
- De omgang met de regelgeving betreffende de benaming van de studierichtingen in de tweede graad, aanvangsbegeleiding voor beginnende leraren, het nascholingsplan.

6 ADVIES

Het inspectieteam dat belast werd met de doorlichting van het Koninklijk Atheneum 2 te Aalst brengt bij consensus volgend advies uit m.b.t. erkenning en financiering:

ADVIES

GUNSTIG voor de hele school

Handtekening inspecteur-verslaggever

Marc D'hoop

Handtekening Inrichtende Macht / Directie